

PRIMJENA INSTRUMENATA
EUROPSKE UNIJE
U GRAĐANSKOM PRAVU

PRIMJENA INSTRUMENATA EUROPSKE UNIJE U GRAĐANSKOM PRAVU

Primjena Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003(EU) o priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću (Brisel II.a)

Primjena Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima

Primjena Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104 o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava

Uredba (EU) 2016/1191 o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjeva za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji

Zuzana Fišerová
Tijana Kokić

Pravni institut za Srednju i Istočnu Europu (CEELI)
i Udruga hrvatskih sudaca

Prosinac 2021

Sadržaj ove komunikacije predstavlja stajališta autora i u potpunosti su njegova/njezina su odgovornost. Europska komisija ne preuzima odgovornost za moguću uporabu informacija sadržanih u njoj.

SADRŽAJ

Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima i	
Uredba Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstva	5
Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 („Bruxelles IIa”)	23
Prekogranični postupak razvoda sukladno Uredbi Bruxelles IIa	43
Uredba (EU) 2016/1191 o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjevâ za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji	51

Uredba Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima

i

Uredba Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstva

UVOD

Ugovor iz Amsterdama donio je pravni okvir koji je omogućio EU donošenje zakona iz područja međunarodnog privatnog prava, koje se razvilo se u neovisno i zasebno područje europskog prava, povezano s nacionalnim pravom i njima su uspostavljeni minimalni postupovni standardi na razini Unije u određenim pravnim područjima. Njima se osigurava ujednačenost pravila važno za osiguranje pravne sigurnosti i predvidljivosti, načelo uzajamnog povjerenja i načelo uzajamnog priznavanja sudskih odluka država članica, koje se realizira na području prekogranične suradnje između pojedinih sudova i sudbenih tijela. Ravnopravnost država članica, uvjetuje jednoglasno prihvaćanje pravnih instrumenata svih država članica te jedinstvenu primjenu na području svih država članica. Od navedenog postoje dva izuzetka:

1. Danska i Irska koje prema ugovoru sa EU imaju drugačiji status pri donošenju i primjeni pravnih instrumenata EU.
2. Mehanizam pojačane suradnje koji znači da se pravni instrumenti doneseni u ovom modelu izravno primjenjuju te su u cijelosti obvezujući samo u državama članicama koje su pristupile predmetnim instrumentima, dok se ostale države članice u odnosu na njih smatraju „trećim državama“.

Na području Europske unije sve je više parova koji imaju različito državljanstvo ili/i različita uobičajena boravišta te imovinu u više država članica ili u trećim državama. Cilj Europske Unije je održavanje i razvoj područja slobode, sigurnosti i pravde u kojem je osigurano slobodno kretanje osoba, a što je navedeno i u čl. 1. preambule Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (dalje u tekstu: Uredba o bračnoj imovini) i čl. 1. preambule Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstva (dalje u tekstu: Uredba o imovini registriranih partnera).

Nakon višegodišnjih konzultacija, Komisija je 2011., donijela prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznavanju i izvršenju odluka u stvarima bračnoimovinskih režima i prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznavanju i izvršenju odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstva no kako su se neke države članica protivile, 2015. je zaključeno kako nije moguće postići jednoglasnost svih država članica. U proljeće 2016. sedamnaest država članica i to: Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Grčka, Hrvatska, Finska, Francuska, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Slovenija, Španjolska i Švedska uputile su zahtjev Komisiji za odobrenje uspostave međusobne pojačane suradnje na području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima i imovinskih posljedica registriranih partnerstva, a navedenom se zahtjevu pridružio i Cipar, a što je Komisija i odobrila. U budućnosti moguć je pristupi i drugih članica EU.

Ovim je Uredbama, u dijelu koji se odnosi na imovinskoppravna pitanja, dopunjena postojeća pravna stečevina Europske unije koja uređuje odnose u braku ili s brakom usporedivim zajednicama života. Prethodile su Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (Uredba Bruxelles II bis), Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Rim III) i Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (Uredba o uzdržavanju).

Uz Uredbu o bračnoj imovini br. 2016/1103 donesena je i Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/1935 od 7. prosinca 2018. o uspostavi obrazaca iz Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103, a uz Uredbu o imovini registriranih partnera br. 2016/1104 donesena je Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/1990 od 11. prosinca 2018. o uspostavi obrazaca iz Uredbe Vijeća (EU) 2016/1104.

Obzirom su Uredba o bračnoj imovini i Uredbu o imovini registriranih partnera tzv. zrcalne uredbe, odnosno imaju gotovo identične odredbe, u ovom priručniku se obrađuju zajedno. U dijelu u kojem postoje razlike na njih se izrijeком ukazuje.

PODRUČJA PRIMJENA UREDBI

VREMENSKO PODRUČJE PRIMJENE - čl. 69. st. 1. Uredbe br. 2016/1103 i čl. 69. st. 1. Uredbe br. 2016/1104).

Obje Uredbe primjenjuju se na pravne postupke koji su započeti, na javne isprave koje su službeno sastavljene ili registrirane i na sudske nagodbe koje su odobrene ili sklopljene 29. siječnja 2019. ili nakon toga datuma.

Prema čl. 69. st. 2. obje Uredbe iako je postupak u državi podrijetla započeo prije 29. siječnja 2019., odluke donesene na ili nakon tog datuma, priznaju se i izvršavaju u skladu s poglavljem

IV. u vezi odredbi poglavlja II koje se odnosi na nadležnost. Poglavlje III. o mjerodavnom pravu primjenjuje se samo na bračne drugove koji stupe u brak ili koji odrede pravo mjerodavno za bračnoimovinski režim 29. siječnja 2019. ili iza tog datuma.

Iznimke su čl. 63. i 64. obje Uredbe (informacije dostupne javnosti te kontakti i postupci koje je država članica u obvezi dostaviti Komisiji) - primijena od 29. travnja 2018. i čl. 65. i 67. (uspostava i naknadna izmjena popisa drugih tijela i pravnih stručnjaka te postupak odbora) - primijena od 29. srpnja 2016.

TERITORIJALNO PODRUČJE PRIMJENE

Primjena samo u državama članicama koje su uključene u pojačanu suradnju, a to su: Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Slovenija, Španjolska i Švedska.

MATERIJALNO PODRUČJE PRIMJENE - čl.1. obje Uredbe (no ne identično)

Uredba br. 2016/1103 primjenjuje na „bračnoimovinske režime“. Uredba br. 2016/1104 primjenjuje na „stvari imovinskih posljedica registriranih partnerstava“.

Obje izrijekom navode da se ne odnose na „porezne, carinske ili upravne stvari“, što ukazuje na privatnopravni karakter odnosa uređenih Uredbama te sadrže popis odnosa koji su izrijekom isključeni iz njihove primjene, bilo da su uređeni drugim propisima ili nisu dio kompetencija Europske unije, a koji su identični u obje Uredbe.

Vezano uz izuzetak (d) treba primijeniti tumačenje iz predmeta *Mankopf* (razgraničenje primjene Uredbe o nasljeđivanju br. 650/2012 od primjene Uredbe o bračnoj imovini br. 2016/1103 i Uredbi o imovini registriranih partnera br. 2016/1104).¹

Uz izuzetke pod (g) i (h) obje Uredbe (stvarna prava i upisnici prava na imovini), analogna primjena tumačenja Suda EU-a u predmetu *Kubicka*.²

Točka 17 preambule Uredbe br. 2016/1103 ističe kako Uredba ne definira brak (primjena nacionalnog prava). Problem može predstavljati mogućnosti da pojmom „brak“ bude obuhvaćen i istospolni brak koji ne prepoznaju sve države članice koje primjenjuju ovu Uredbu. Pravni znanstvenici prednost pri tumačenju daju pravu države suda (*lex fori*).

Točka 18. preambule Uredbe br. 2016/1103 upućuje na autonomno tumačenje pojma „bračnoimovinski režim“. On obuhvaća sve građanskopravne aspekte bračnoimovinskih režima (svakodnevno upravljanje bračnom imovinom, prestanak bračnoimovinskog režima zbog poništenja ili razvoda), uključuje sve imovinske odnose između bračnih drugova te njihove odnose s trećim stranama koji izravno proizlaze iz bračnog odnosa ili njegova razvrgnuća, obuhvaćena su i kogentna pravila ali i sva pravila koja su bračni drugovi dogovorili u skladu s mjerodavnim pravom, kao i sva dispozitivna pravila mjerodavnog prava.

¹ Sud EU-a, C-558/16, *Mahnkopf*, EU:C:2018:138, toč. 40. i 41.

² Sud EU-a, C-218/16, *postupak koji je pokrenula Aleksandra Kubicka*, 12. listopada 2017., EU:C:2017:755.

Uredba o imovini registriranih partnera br. 2016/1104 u čl. 3. st. 1. toč. (a) - djelomična autonomna definicija pojma „registrirano partnerstvo” koja upućuje na određeno mjerodavno pravo.

Pojam „**registrirano partnerstvo**“ znači režim koji uređuje zajednički život dvoje ljudi koji je predviđen zakonom, čije je registriranje obvezno prema tom zakonu i koji zadovoljava pravne formalnosti koje se zahtijevaju tim zakonom za njegovu uspostavu. (pretpostavka monogamne veze, uključuje istospolna partnerstva). Tumačenje Suda EU-a u predmetu *Coman* (prekogranično spajanje obitelji istospolnih bračnih drugova)³ može se primijeniti i na pitanja primjene ovih Uredbi u državi članici koja svojim nacionalnim pravom brak uređuje isključivo kao zajednicu žene i muškarca (na pr. Hrvatska).

Predmetne uredbe, posebno ona o imovini registriranih partnera br. 2016/1104, ne mogu se primijeniti i na imovinske posljedice neformalne (neregistrirane) zajednice partnera, raznospolnih ili istospolnih jer jasno navodi „registriranje“ režima zajedničkog života kao bitni element definicije svoga materijalnog područja primjene.

NADLEŽNOST

Nadležnost je uređena II. Poglavljem obje Uredbe, a sadrži odredbe o nadležnosti za meritum predmeta i privremene mjere, odredbe o litispendenciji i povezanim postupcima te odredbe o ispitivanju nadležnosti i dopustivosti.

ATRAKCIJSKA NADLEŽNOST NASLJEDNOG POSTUPKA - čl. 4. obje Uredbe

Kada je pred sudom države članice **pokrenut postupak u stvarima nasljeđivanja bračnog druga** odnosno **registriranog partnera** na temelju Uredbe br. 650/2012, sudovi te države nadležni su i za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog odnosno imovinskog režima registriranih partnera povezanim s tim predmetom nasljeđivanja (koncentracija postupanja u jednoj državi članici). Stvarana i mjesna nadležnost ostaje uređena nacionalnim pravom države članice (to znači da za ova dva postupka neće nužno biti nadležan isti sud ili drugo ovlašteno tijelo).

Ova odredba je primarna i isključiva, stoga, ako je nasljednopravni postupak u tijeku u jednoj državi članici, postoji njezina nadležnost i za predmete povezane s imovinskopравnim odnosom bračnih drugova ili registriranih partnera te se u tom slučaju nadležna tijela drugih država članica moraju oglasiti nenadležnima sukladno člancima 15. obje Uredbe.

ATRAKCIJSKA NADLEŽNOST BRAČNOG ILI „PARTNERSKOG“ POSTUPKA - čl. 5. st. 1. Uredbe br. 2016/1103 – kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe Bruxelles II bis br. 2201/2003, sudovi te države nadležni su i za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanim s tim zahtjevom.

³ Sud EU-a, C-673/16, *Relu Adrian Coman, Robert Clabourn Hamilton, Asociația Accept v Inspectoratul General pentru Imigrări, Ministerul Afacerilor Interne*, 5. lipnja 2018., EU:C:2018:385.

Kriteriji o nadležnosti iz Uredbe Bruxelles II bis - tzv. bezuvjetno atrakcijsko svojstvo - tzv. „jaki kriterij nadležnosti“ (čl. 3. st. 1. toč. (a) prva, druga, treća i četvrta alineja te čl. 3. st. 1. toč. (b)), ostali koji su uvjetovani sporazumom bračnih drugova o takvoj nadležnosti (čl. 3. st. 1. toč. a peta i šesta alineja, te čl. 5. i 7.)- tzv. „slabi kriteriji nadležnosti“.

Čl. 5. st. 1. Uredbe br. 2016/1104 - kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o raskidu ili poništaju registriranog partnerstva, sudovi te države nadležni su za odlučivanje o imovinskim posljedicama registriranog partnerstva povezanim s tim slučajem raskida ili poništaja kada se partneri tako dogovore, dakle nadležnost prema ovom članku moguća je samo pod pretpostavkom da postoji sporazum partnera o tome.

Čl. 5. st. 3. Uredbe br. 2016/1103 i čl. 5. st. 2. Uredbe br. 2016/1104:

kada su stranke sklopile sporazum o nadležnosti suda prije pokretanja postupka pred sudom - mora biti u skladu s odredbom o sporazumu o prorogaciji nadležnosti suda iz čl. 7. (moguće je ipak da stranke postignu sporazum uz naknadnu suglasnost. Navedena suglasnost može, na primjer, biti dana usmeno na sudski zapisnik ali ne može biti dana prešutno jer je prešutna prorogacija posebno regulirana u čl. 8. obje Uredbe).

NADLEŽNOST U „OSTALIM SLUČAJEVIMA“ obuhvaća:

- a) slučaj predviđen prethodno analiziranim odredbama čl. 4. ili 5. no nijedan sud države članice nije nadležan na temelju njih i
- b) slučaj različit od onih predviđenih u tim odredbama.

Utvrđuje se **temeljem kaskadnih kriterija koji stoje u hijerarhijskom odnosu:**

I. PROROGACIJA NADLEŽNOSTI - čl. 7. st. 1. Uredbe br. 2016/1103, stranke se mogu sporazumjeti o isključivo nadležnom sudu:

1. države članice čije je pravo mjerodavno na temelju čl. 22. (izabrano mjerodavno pravo) ili čl. 26. st. 1. toč. (a) (pravo prvog zajedničkog uobičajenog boravišta bračnih drugova nakon sklapanja braka) ili čl. 26. st. 1. toč. (b) (pravo zajedničkog državljanstva bračnih drugova u trenutku sklapanja braka) ili
2. države članice u kojoj je brak sklopljen.

Čl. 7. st. 1. Uredbe br. 2016/1104, stranke se mogu sporazumjeti o isključivo nadležnom sudu:

1. države članice čije je pravo mjerodavno na temelju čl. 22. (izabrano mjerodavno pravo) ili
2. države članice u kojoj je registrirano partnerstvo uspostavljeno.

Prema čl. 7. st. 2. obje Uredbe, **prorogacijski sporazum mora biti u pisanom obliku, datiran i potpisan od stranaka** (prihvaća se i komunikaciju elektroničkim sredstvima koja osigurava trajni zapis sporazuma).

II. NADLEŽNOST KADA JE PROROGACIJA IZOSTALA - čl.7. obje Uredbe, kada nema sporazuma stranaka upućuje na primjenu kaskadno određenih h kriterija iz čl.6. obje Uredbe:

1. država članica **uobičajenog boravišta bračnih drugova odnosno registriranih partnera** u trenutku pokretanja postupka pred sudom. Ako to nemaju:
2. država članica na čijem su području bračni drugovi odnosno registrirani partneri imali **posljednje uobičajeno boravište** ako jedan od njih još uvijek tamo boravi u trenutku pokretanja postupka pred sudom. Ako to nemaju:
3. država članica na čijem području **protustranka ima uobičajeno boravište** u trenutku pokretanja postupka pred sudom. Ako to nemaju:
4. **zajedničko državljanstvo** države članice koje imaju bračni drugovi odnosno registrirani partneri u trenutku pokretanja postupka pred sudom.⁴

Za registrirano partnerstvo na kraju je dodan i peti objektivni kriterij – **država članica prema čijem pravu je to partnerstvo uspostavljeno.**⁵

Ove Uredbe, kao i druge uredbe EU-a u području obiteljskih odnosa, ne sadrže definiciju uobičajenog boravišta, pa bi trebalo slijediti autonomno tumačenje, dakle prema okolnostima svakog slučaja posebno te u skladu sa već prihvaćenim pravnim stajalištima Suda EU-a. Nasuprot tome, državljanstvo se tumači prema odredbama prava države za koju se tvrdi da osoba ima državljanstvo. Ako osoba ima više državljanstva, sva su jednako relevantna za utvrđenje nadležnosti kao što analogijom proizlazi iz tumačenja Suda EU-a u predmetu *Hadadi*.⁶

NADLEŽNOST TEMELJEM PREŠUTNE PROROGACIJE - čl. 8. obje Uredbe ako se tuženik upusti u postupak, a ne prigovori nadležnosti.

Primjenjuje se samo u korist suda države članice čije je pravo mjerodavno na temelju čl. 22. ili čl. 26. st. 1. toč. a i b Uredbe o bračnoj imovini odnosno čl. 22. ili čl. 26. st. 1. toč. a i b Uredbe o imovini partnera.

Nije dopuštena u odnosu na nadležnost prema čl. 4. i čl. 5. st. 1. obje Uredbe. **čl. 8. st. 2. obje Uredbe - zaštitna odredba** - štite se procesni interesi tuženika (prije preuzimanja nadležnosti na temelju prešutne prorogacije, sud mora osigurati tuženiku da bude obaviješten o svojem pravu na osporavanje nadležnosti i o posljedicama upuštanja ili ne upuštanja u postupak).

⁴ Čl. 6. Uredbe o bračnoj imovini.

⁵ Čl. 6. Uredbe o imovini registriranih partnera.

ALTERNATIVNA NADLEŽNOST - Čl. 9. st. 1. obje Uredbe, ako sud države članice koji je inače nadležan odluči da se na temelju međunarodnog privatnog prava te države brak odnosno registrirano partnerstvo ne priznaje, može se proglasiti nenadležnim. U tom slučaju **čl. 9. st. 2. obje Uredbe** - moguća nadležnost suda bilo koje druge države članice prema sporazumu stranaka o prijenosu nadležnosti u skladu sa čl. 7. obje Uredbe. Ako stranke ne postignu takav sporazum, nadležni su sudovi bilo koje druge države članice na temelju čl. 6. ili čl.8., ili kada je riječ o bračnoimovinskom režimu, sudovi države članice u kojoj je brak sklopljen.

Čl. 9. st. 3. obje Uredbe - alternativna nadležnost nije moguća kada su stranke ishodile razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka odnosno raskid ili poništaj registriranog partnerstva koji se mogu priznati u državi članici pred čijim se sudom vodi postupak.

SUPSIDIJARNA NADLEŽNOST - Čl.10. obje Uredbe, kada nijedan sud države članice nije nadležan na temelju čl. 4., 5., 6., 7. ili 8. obje Uredbe ili kada su se svi sudovi na temelju čl. 9. proglasili nenadležnima i nijedan sud nije nadležan na temelju čl. 9. st. 2. o alternativnoj nadležnosti, sudovi države članice su nadležni prema kriteriju nekretnine jednog ili obaju bračnih drugova ili registriranih partnera, na području te države članice (*forum rei sitae*). Prema ovoj odredbi sud će biti nadležan za odlučivanje samo u pogledu predmetne nekretnine, a ne i cjelokupne imovine bračnih drugova.

NUŽNA NADLEŽNOST - Čl. 11. obje Uredbe - kada nijedan sud države članice nije nadležan na temelju bilo kojeg od prethodnih članka, sudovi države članice iznimno mogu odlučivati o predmetu bračnoimovinskog režima odnosno imovinskim posljedicama registriranog partnerstva, ako u trećoj državi s kojom je slučaj blisko povezan postupak nije moguće pokrenuti ili provesti u razumnim okvirima ili bi bio nemoguć i ako je predmet u dovoljnoj mjeri povezan s državom članicom suda.

NADLEŽNOST ZA PROTUZAHTJEVE - Čl. 12. obje Uredbe, sud pred kojim se postupak vodi na temelju čl. 4., 5., 6., 7. ili 8., čl. 9. st. 2. ili čl. 10. ili 11. Uredbe br. 2016/1103 odnosno čl. 4., 5., 6., 7., 8., 10. ili 11. Uredbe br. 2016/1104 također je nadležan za odlučivanje o protuzahstvu ako je on obuhvaćen područjem primjene ove Uredbe.

TRENUK POKRETANJA POSTUPKA I KOORDINACIJA NADLEŽNOSTI - Čl. 14. obje Uredbe - uređuje tri situacije vezano za pokretanje postupka pred sudom prema kojima se utvrđuje trenutak pokretanja postupka, kako bi se u svakom pojedinom slučaju mogla ustanoviti nadležnost suda.

ISPITIVANJE NADLEŽNOSTI I DOPUSTIVOSTI - Čl. 15. obje – sud države članice po službenoj dužnosti proglašava se nenadležnim.

U **čl. 16. st. 1. obje Uredbe** uređen je način ispitivanja dopustivosti (nadležni sud države članice pred kojim je pokrenut postupak, mora zastati s postupkom kada je pred sudom druge države članice ili treće države pokrenut postupak u istoj stvari i mora provjeriti da li je **tuženik**

⁶ Sud EU-a, C-168/08, *Laszlo Hadadi (Hadady) protiv Csilla Marta Mesko, udana Hadadi (Hadady)*, 16. lipnja 2009., EU:C:2009:474.

pravodobno mogao primiti pismeno o pokretanju postupka ili istovrijedno pismeno te je mogao pripremiti svoju obranu ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere). Na dostavu se primjenjuje Uredba (EZ) br. 1393/2007 o dostavi, a kada nije primjenjiva, primjenjuje se čl. 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo.

Neovisno o prethodnim odredbama, sudac može u hitnom slučaju izdati bilo koju privremenu ili zaštitnu mjeru.

Zahtjev za povrat u prijašnje stanje može biti podnesen samo u razumnom roku nakon što je tuženik saznao sadržaj presude. Država članica može odrediti rok koji ne može biti kraći od godine dana od datuma izricanja presude.

LITISPENDENCIJA - Čl. 17. obje Uredbe - sud pred kojim je pokrenut postupak može zatražiti od drugog suda države članice pred kojim se vodi postupak podatak o pokretanju istog, mora zastati sa postupanjem dok se ne utvrdi pred kojim je sudom prvo pokrenut postupak, a nakon toga se svi sudovi, osim nadležnog, moraju oglasiti nenadležnim (na isti način kao i čl. 29. Uredbe Bruxelles I bis br. 1215/2012). Prema praksi Suda EU-a koja se odnosi na Uredbu Bruxelles I bis, nije nužno da je riječ o istim zahtjevima, već je dostatno da zahtjevi imaju zajedničku poveznicu. na primjer: zahtjev za isplatom temeljem ugovora i zahtjev za utvrđenjem da ugovor nije sklopljen.⁷(primjenjivo i na odredbu čl.17. obje Uredbe).

POVEZANI POSTUPCI - Čl. 18. obje Uredbe - kad ne postoji identitet stranka ili predmeta spora no predmeti su tako blisko povezani da se zajedničko postupanje i odlučivanje u vezi s njima čini svrhovitim kako bi se izbjegla opasnost proturječnih odluka u odvojenim postupcima. U tom slučaju, svi sudovi osim onog pred kojim je prvo pokrenut postupak, mogu zastati s postupkom, a kada se predmetni postupci vode u prvom stupnju, svi sudovi osim suda pred kojim je prvo pokrenut postupak mogu se na zahtjev jedne od stranaka proglasiti nenadležnima ako je sud pred kojim je prvo pokrenut postupak nadležan za odlučivanje u predmetnim postupcima i ako je njegovim pravom dopušteno spajanje predmeta. (kao i čl. 29. Uredbe Bruxelles I bis br. 1215/2012). Sud EU-a već je dao tumačenja povezanih postupaka u okviru Uredbe Bruxelles I bis⁸ pa se navedene odluke mogu primijeniti i vezano z tumačenje povezanih postupaka u smislu ove dvije Uredbe.

PRIVREMENE MJERE, UKLJUČUJUĆI ZAŠTITNE MJERE - Čl. 19. obje Uredbe - za određivanje privremenih mjera, uključujući zaštitne mjere, nadležni su sudovi države članice koji su nadležni za meritum predmeta. Nadležni mogu biti i sudovi druge države članice, koji nisu nadležni za meritum predmeta, ako su takvi zahtjevi predviđeni pravom te druge države. Tumačenja vezana uz primjenu čl. 35. Uredbe Bruxelles I bis mogu se primijeniti i na tumačenja čl.19. Uredbe 2016/1103 i 2016/1104.

⁷ Sud EU-a, C-144/86, *Gubisch Maschinenfabrik KG protiv Giulia Palumba*, 8. prosinca 1987., EU: C:1987:528.

⁸ Sud EU-a, C-406/92, *The owners of the cargo lately laden on board the ship „Tatry“ v the owners of the ship „Maciej Rataj“*, 6. prosinca 1994., EU:C:1994:400.

MJERODAVNO PRAVO - Poglavlje III obje Uredbe

OPĆA PITANJA MJERODAVNOG PRAVA

VREMENSKA PRIMJENA PRAVILA - čl. 69. st. 3. obje Uredbe

Uredba 2016/1103 primjenjuje se:

- a) na bračnoimovinske režime bračnih drugova koji su brak sklopili **29. siječnja 2019.** godine ili nakon tog datuma
- b) na bračnoimovinske režime bračnih drugova koji su brak sklopili prije **29. siječnja 2019.** godine ali su sporazum o izboru mjerodavnog prava sklopili **29. siječnja 2019.** godine ili nakon tog datuma,

Uredba 2016/1104 primjenjuje se:

- a) na partnere koji su registrirali svoje partnerstvo **29. siječnja 2019.** godine ili nakon tog datuma
- b) na imovinske režime partnera koji su registrirali svoje partnerstvo prije **29. siječnja 2019.** godine ali su sporazum o izboru mjerodavnog prava sklopili **29. siječnja 2019.** godine ili nakon tog datuma.

TERITORIJALNI SUKOBI ZAKONA - Čl. 33. obje Uredbe – države koje imaju više od jednog pravnog sustava (primjerice, Njemačka, Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo i SAD) - primjena unutarnjih kolizijskih pravila te države. Ako takva pravila ne postoje, vrši se slijedeći odabir (nije hijerarhijski postavljen):

- a) ako je temeljeno na **uobičajenom boravištu**, primjenjuje se pravo teritorijalne jedinice na području koje bračni drugovi odnosno partneri imaju uobičajeno boravište;
- b) ako je temeljeno na **državljanstvu**, primjenjuje se pravo teritorijalne jedinice s kojom bračni drugovi odnosno partneri imaju najbližu vezu;
- c) ako je temeljeno prema **ostalim elementima** kao poveznicama, primjenjuje se pravo teritorijalne jedinice u kojoj se nalazi relevantni element. (na primjer: ako se upućuje na pravo države prema čijem pravu je registrirano partnerstvo uspostavljeno, a riječ je o nejedinstvenom pravnom poretku kao što je to SAD-a, tada se primjenjuje pravo one federalne države SAD-a u kojoj je to partnerstvo registrirano).

PERSONALNI SUKOBI ZAKONA - Čl. 34. obje Uredbe – države koje imaju više od jednog pravnog sustava ili skupa pravila, koji se primjenjuju na različite skupine osoba - **personalno nejedinstveni pravni poredak** (npr. u Indiji su pojedine kaste podvrgnute različitim pravilima) - primjenjuje se ono personalno pravo koje utvrđuju primjenjivima pravna pravila koja uređuju navedenu materiju u toj državi, a ako takvih pravila nema, primjenjuju se pravna pravila one države s kojom bračni drugovi odnosno partneri imaju najbližu vezu.

ISKLUČENJE UZVRATA (RENVOI) – Objе uredbe isključuju primjenu uzvratanja ili daljnje primjenе, odnosno primjenu odredbi te države o međunarodnom privatnom pravu.

NAČELA UNIVERZALNOSTI I JEDINSTVENOSTI - Čl. 20. i čl. 21. obje Uredbe – opća primjena prava koje se sukladno odredbama ovih uredbi smatra mjerodavnim pravom čak i kada je to pravo treće države (pravo bilo koje države na svijetu).

Jedinstvena primjena mjerodavnog prava na svu imovinu na koju se to pravo primjenjuje, bez obzira gdje se ta imovina nalazi (na području država članica ili/i na području trećih država).

DOSEG MJERODAVNOG PRAVA - čl. 27. obje Uredbe – navedeni su primjerice (takozvana otvorena lista) postupci na koje se Uredbe primjenjuju.

Čl.28.st.1.obje Uredbe - obrana pozivanja na mjerodavno pravo koje se primjenjuje između bračnih drugova odnosno partnera, u sporu koji ti bračni drugovi odnosno partneri ili jedan od njih vodi u odnosu na treću stranu, bez obzira na odredbu čl. 27. st. 1. t. (f) obje Uredbe, osim ako je ta treća strana znala ili je postupajući s dužnom pažnjom, morala znati za to pravo.

Čl.28.st.2. obje Uredbe - taksativno (zatvorena lista) - navodi situacije u kojima se smatra da treća strana poznaje mjerodavno pravo iz st. 1.

Čl.28.st.3.obje Uredbe određuje kriterije za primjenu mjerodavnog prava kada su ispunjeni uvjeti iz st.1. i 2. ovog članka.

PRILAGOĐAVANJE STVARNIH PRAVA – Ako pravo države članice ne poznaje određeni institut stvarnog prava koje postoji u pravu mjerodavnom za bračnoimovinski režim odnosno imovinski režim registriranih partnera u konkretnom slučaju tada se taj institut, u mjeri u kojoj je moguće, prilagođava najbližem ekvivalentu prava ili instituta u državi u kojoj je ono nepoznato. Pritom je potrebno uzeti u obzir ciljeve i interese kojima služi navedeno subjektivno stvarno pravo i njegove učinke.

IZNIMKE OD PRIMJENE MJERODAVNOG PRAVA - Čl. 30. i 31. obje Uredbe Primjena prevladavajućih prisilnih odredaba (**pravila neposredne primjene**) prava države pred čijim se sudom vodi postupak čije se poštivanje smatra ključnim u navedenoj državi članici radi zaštite njezinih javnih interesa (gospodarskih, socijalnih ili političkih) i one se primjenjuju bez obzira na drugačije odredbe ovih Uredbi. (Sudska praksa EU - Predmet *de Silva Martinis*⁹)

⁹ Sud EU-a, C-149/18, *Agostinho da Silva Martins protiv Dekra Claims Services Portugal SA*, 31. siječnja 2019., EU:C:2019:84.

Klauzula **javnog poretka** kojom se štite temeljna načela pravnog poretka države članice pred čijim se sudom vodi postupak (primjena prava druge države je očigledno nespojiva s javnim poretkom države suda). Sudska praksa Suda EU-a (Predmet *Krombach*.¹⁰).

POVEZNICE ZA ODREĐIVANJE MJERODAVNOG PRAVA :

IZBOR STRANAKA - primarna poveznica:

- **Čl. 22. st.1. Uredbe br. 2016/1103** sporazumno određivanje ili promjena mjerodavnog prava ali samo ako je riječ o **jednom od slijedeća dva prava**:

- a) pravo države u kojoj su bračni drugovi ili budući bračni drugovi ili jedan od njih imali uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma o izboru mjerodavnog prava ili
- b) pravo države čije državljanstvo ima jedan od bračnih drugova ili budućih bračnih drugova u trenutku sklapanja predmetnog sporazuma.

- **Čl. 22. st.1. Uredbe br. 2016/1104** sporazumno određivanje ili promjena mjerodavnog prava ali samo ako je riječ o **jednom od slijedeća tri prava**:

- a) pravo države u kojoj su partneri ili budući partneri ili jedan od njih imali **uobičajeno boravište** u trenutku sklapanja sporazuma o izboru mjerodavnog prava ili
- b) pravo države čije **državljanstvo** ima jedan od partnera ili budućih partnera u trenutku sklapanja predmetnog sporazuma ili
- c) pravo države prema čijem pravu je **registrirano partnerstvo uspostavljeno** (ponekad t je jedina mogućnost).

Čl. 22. st.2. obje Uredbe propisuje mogućnost **retroaktivne primjene ili** promjene mjerodavnog prava ali samo ako je takva primjena ugovorena (redovno sporazum proizvodi pravne posljedice samo u budućem vremenu). Retroaktivna primjena promijenjenog mjerodavnog prava ne smije proizvoditi štetni učinak na prava trećih strana koja proizlaze iz tog prava (**čl.22.s.3. obje Uredbe**).

Formalnu valjanost sporazuma o izboru mjerodavnog prava, suglasnost i formalnu valjanost bračnoimovinskog sporazuma odnosno sporazuma o imovini partnerstva obje Uredbe uređuju identično - **čl. 23. obje Uredbe**

Sporazum o izboru mjerodavnog prava formalno je valjan ako je sastavljen u **pisanom obliku, datiran i potpisan** (može i elektronička komunikacija koja ostavlja trajni zapis), a može sadržavati i **dodatni uvjeti** propisan pravom države uobičajenog boravišta stranaka u trenutku

¹⁰ECJ, C-7/98, *Dieter Krombach v. André Bamberski*, 28 March 2000, EU:C:2000:164

sklapanja sporazuma (u slučaju različitih uobičajenih boravišta dovoljno je ispunjenje uvjeta prema pravu države jednog od njih).

Na utvrđivanje **postojanja i materijalne valjanosti sporazuma o izboru mjerodavnog prava** ili neke njegove odredbe primjenjuje se pravo iz **čl. 22. obje Uredbe** koje je mjerodavno za sporazum o izboru mjerodavnog prava.

Izuzetak je propisan u odredbi **čl.24.st. 2. obje Uredbe**.

Čl. 25. obje Uredbe - kako bi **sporazumi o imovinskim odnosima u braku odnosno registriranom partnerstvu bili formalno valjani** moraju biti ispunjeni osnovni uvjeti (pisana forma, datum i potpis obje stranke) i dodatni (isti kao u čl.22. obje Uredbe).

MJERODAVNO PRAVO AKO JE IZOSTAO STRANAČKI IZBOR

- **Čl. 26. st.1. Uredbe br. 2016/1103** – kriteriji temeljem kojih se utvrđuje (**zatvorena ljestvica**):

- a) prema prvom zajedničkom uobičajenom boravištu bračnih drugova nakon sklapanja braka, a ako navedeno nije moguće utvrditi,
- b) prema zajedničkom državljanstvu bračnih drugova u trenutku sklapanja braka, a ako navedeno nije moguće utvrditi ili ako su bračni drugovi imali više od jednog državljanstva (primjerice, kada jedan od njih ili oboje imaju dvojno državljanstvo) primjenjuje se samo kriterij iz točke (a) i podredno iz točke (c),
- c) prema pravu s kojim su bračni drugovi zajedno bili najbliže povezani u trenutku sklapanja braka pri čemu treba uzeti u obzir sve okolnosti slučaja.

Iznimka – pravo jednog bračnog druga postaviti zahtjev sudu da u svojem postupanju primijeni pravo države koje nije pravo navedeno u čl. 26. st. 1. toč. (a) Uredbe, nego pravo neke druge države, ali taj bračni drug mora dokazati da su **kumulativno** ispunjene dvije pretpostavke:

- a) da su bračni drugovi imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište u toj drugoj državi i to znatno dulje nego što su imali uobičajeno boravište u državi iz točke (a) i
- b) da su se oba bračna druga oslanjala na pravo te druge države u uređivanju ili planiranju svojih imovinskih odnosa.

U tom će se slučaju pravo druge države članice primijeniti od trenutka sklapanja braka, osim ako se tom usprotivi drugi bračni drug, tada će se primjenjivati od uspostave posljednjeg zajedničkog uobičajenog boravišta, a u svakom slučaju ne smije imati štetan učinak na prava trećih osoba.

Kad **registrirani partneri** nisu izabrali mjerodavno pravo, nadležno tijelo koje primjenjuje Uredbu br. **2016/1104** primjenjuje pravo države prema kojem je registrirano partnerstvo uspostavljeno, sukladno **čl. 26. st. 1. Uredbe**.

Kao **izuzetak** propisana je istovjetna situacija **kao i za bračne drugove** iz čl. 26. st. 2. Uredbe o bračnoj imovini br. 2016/1103.

PRIZNANJE I OVRHA

- Režim priznanja u Uredbi br. 2016/1103 i Uredbi br. 2016/1104 spoj je modela koji potječu od Uredbe Bruxelles II bis br. 2201/2003, Uredbe o uzdržavanju br. 4/2009 i Uredbe o nasljeđivanju 650/2012.

PODRUČJE PRIMJENE S OBZIROM NA PRIZNANJE

Vremensko, prostorno i materijalno polje primjene Uredbe br. 2016/1103 i Uredbe br. 2016/1104 - autonomno tumačenje

Čl. 3. st. 1. toč. (ii) (d) obje Uredbe - „odluka“ znači svaka odluka u stvari koja se odnosi na režim bračne stečevine/ imovine registriranog partnerstva koju je donio sud države članice, kako god se odluka zvala, uključujući odluku o utvrđivanju troškova ili izdataka službenika suda.

Čl. 3. st. 2. obje Uredbe - „sud“ - obuhvaća sva pravosudna tijela i sva druga tijela i pravne stručnjake s nadležnošću u stvarima koje se odnose na režime bračne stečevine/ imovine registriranog partnerstva, ukoliko ta tijela izvršavaju pravosudne funkcije ili postupaju u skladu s ovlastima koje im je delegiralo pravosudno tijelo ili postupaju pod nadzorom pravosudnog tijela.

Primjena olakšanog režima priznanja po ove dvije uredbe vrijedi samo za odluke država članica koje primjenjuju ove uredbe, dok su odluke svih ostalih država odluke tzv. trećih država za koje nacionalna prava propisuju način i uvjet priznanja.

PRIZNANJE

PRIRODA POSTUPKA I PREDMET PRIZNANJA - Čl. 36. obje Uredbe - automatsko priznanje – samo za države članice koje primjenjuju ove dvije Uredbe.

Odluka donesena u jednoj državi članici priznaje se u drugoj državi članici bez potrebe za bilo kakvim posebnim postupkom (stranka može zahtijevati i inicirati **provođenje postupka priznanja** i to prema odredbama čl. 44.-57. obje Uredbe).

Stranka može zatražiti priznavanje nepravomoćne odluke (nepravomoćna u državi članici odluke) i takva može biti priznata i ovršena prema pravilima ove dvije uredbe. Moguće je zastajanje s postupkom priznavanja ukoliko je u državi članici podrijetla protiv odluke podnesen redovni pravni lijek te Sud priznanja odlučuje da li će ipak u toj situaciji radije zastati s postupkom priznavanja do postizanja pravomoćnosti ove odluke u državi članici podrijetla.

Načelno je pravilo i da odluka države članice koja je u toj državi ovršna, ovršna je i u drugoj državi članici ako su na zahtjev bilo koje zainteresirane strane tamo proglašene ovršnima u skladu s postupkom iz uredbi, propisanim u čl. od 44. do 57.

RAZLOZI ODBIJANJA PRIZNANJA

Četiri razloga kao temelj za odbijanje priznanja, prisutna su i u svim ranijim EU uredbama u građanskim stvarima

- a) ako bi to bilo u očiglednoj suprotnosti s domaćim **javnim poretkom** (ordre public). Sudska praksa Suda EU-a - predme *Coman*¹¹.
- b) ako je došlo do **procesnih nepravilnosti u državi odluke**.
- c) ako je odluka koja je predmetom priznanja u **proturječju s odlukom** koja je donesena u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje,
- d) ako je u proturječju s ranijom odlukom donesenom u drugoj državi članici ili u trećoj državi o istom predmetu i između istih stranaka, ako ranija odluka ispunjava uvjete potrebne za priznavanje u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje.

Sud od kojega se traži priznanje odluke suda druge države članice ni u kojem slučaju **ne smije izlaziti izvan okvira ova četiri moguća razloga za odbijanje priznanja** propisana čl. 37. obje Uredbe.

Čl.39.obje Uredbe - zabrana primjene kriterija javnog poretka na primjenu pravila o nadležnosti te preispitivanje nadležnosti suda porijekla odluke (predmet *P protiv Q*,¹² i predmet *Liberato*,¹³).

Čl.40. obje Uredbe zabranjuje ponovno preispitivanje merituma odluke čije se priznanje traži.

MJESNA I STVARNA NADLEŽNOST

Temeljno pravilo **mjesne nadležnosti** prema obje Uredbe propisano je alternativno:

- a) prema domicilu odnosno prebivalištu stranke protiv koje se zahtijeva ovrha, ili
- b) prema mjestu ovrhe.

¹¹ Sud EU-a, C-673/16, *Coman*, EU:C:2018:385.

¹² Sud EU-a, C-455/15, *P protiv Q*, 19. studenoga 2015., EU:C:2015:763.

¹³ Sud EU-a, C-386/17, *Stefano Liberato protiv Luminite Luise Grigorescu*, 16. siječnja 2019., EU:C:2019:24.

Mjesna nadležnost utvrđuje se prema nacionalnom pravu. Svaka država članica dužna je sukladno čl. 64. obavijestiti Komisiju o konkretnim tijelima koja će u toj državi provoditi postupak ovrhe. Podaci o sudovima ili tijelima kojima se stranke trebaju obratiti radi ovrhe objavljeni su na portalu e-justice.europa.eu.¹⁴

POSTUPAK OVRHE

Obje Uredbe propisuju **dvofazni postupak ovrhe**:

1. u prvom dijelu odvija se *ex parte*
2. drugi je kontradiktoran

Ovrha se provodi po procesnim pravilima države članice u kojoj se ovrha zahtijeva.

Uredbe propisuju određena pravila za postupak ovrhe.

Čl. 45. obje Uredbe – podnositelj zahtjeva **ne mora imati** poštansku adresu ili opunomoćenog zastupnika u državi članici izvršenja ali obvezno prilaže:

- a) primjerak odluke koji ispunjava uvjete potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti
- b) ovjeru koju izdaje sud ili nadležno tijelo države članice podrijetla na uredbom propisanom obrascu.

Čl. 46. obje Uredbe – obaveza suda pozvati predlagatelja da u roku koji sud odredi priloži ovjeru na propisanom obrascu, a može ga i osloboditi od podnošenja ovjere te prihvatiti istovrijedno pismeno ako smatra da raspolaže s dovoljno informacija. Sud može od podnositelja zahtjeva tražiti prijevod odluke.

Čl. 47. obje Uredbe – sud će, po izvršenju formalnosti opisanih u prethodnim člancima, bez ikakvih dodatnih provjera proglasiti odluku ovršnom. Stranka protiv koje se zahtijeva ovrha u ovoj fazi postupka nema pravo ulagati ikakve prigovore na zahtjev.

Čl. 48. obje Uredbe – obavijest o odluci o zahtjevu za proglašenje ovršnosti odmah se dostavlja podnositelju zahtjeva i stranci protiv koje se zahtijeva ovrha, sve u skladu s nacionalnim pravom.

Čl. 49. obje Uredbe – obje stranke mogu podnijeti **žalbu protiv odluke o zahtjevu za proglašenje ovršnosti** (za odlučivanje je nadležan sud kojega je država članica prijavila Komisiji). Žalba se razmatra u kontradiktornom postupku. Ako se stranka protiv koje se zahtijeva ovrhu ne upusti u postupak pred sudom koji odlučuje o žalbi koju je podnio

¹⁴ https://e-justice.europa.eu/content_matters_of_matrimonial_property_regimes-559-hr-hr.do?member=1

podnositelj zahtjeva, sud zastaje s postupkom sve dok se ne dokaže da je tuženik pravodobno mogao primiti pismeno o pokretanju postupka, ili istovrijedno pismeno, tako da je mogao pripremiti svoju obranu, ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere.

Žalba se u pravilu podnosi u roku od 30 dana od dostave odluke o zahtjevu za proglašenje ovršnosti ali ako stranka protiv koje se zahtijeva ovrha nema prebivalište u državi članici u kojoj je proglašena ovršnost, nego u drugoj državi članici, rok za podnošenje žalbe je 60 dana i počinje teći od dana dostave toj stranci osobno ili u njezinu boravištu. Bez obzira na udaljenosti rok se ne može dodatno produljiti.

Odluku donesenu po žalbi stranke mogu osporavati samo u onim državama članicama koje imaju za to predviđene pravne mehanizme, a o kojima su obavijestile Komisiju prema čl. 64. U onim državama članicama koje imaju predviđene žalbene mehanizme sud će moći odbiti ili ukinuti proglašenje ovršnosti samo na temelju razloga navedenih u članku 37., a o tome će odlučiti bez odgode. Na zahtjev stranke protiv koje se zahtijeva ovrha Sud pred kojim je podnesena žalba na temelju čl. 49. ili 50. zastaje s postupkom ako je ovršnost odluke u državi članici podrijetla suspendirana zbog žalbe.

Ukoliko je odlukom odlučeno o više zahtjeva, a za sve zahtjeve ne može se proglasiti ovršnost, sud proglašava **djelomičnu ovršnost** za jedan ili više zahtjeva. Sam podnositelj zahtjeva može zahtijevati da se proglašenje ovršnosti ograniči na dijelove odluke. Podnositelj zahtjeva može koristiti sve raspoložive pravne mehanizme nacionalnog prava države članice ovrhe ako je prethodno proglašenju ovršnosti potrebno **privremeno osiguranje predmeta ovrhe**. Proglašenje ovršnosti uključuje po samom zakonu ovlasti za zaštitne mjere. Zaštitne mjere su ujedno i jedino raspoloživo sredstvo osiguranja imovine stranke protiv koje se zahtijeva ovrha, i to u razdoblju od početka roka predviđenog za podnošenje žalbe protiv proglašenja ovršnosti (po čl. 49. st. 5.), pa sve do donošenja odluke o takvoj žalbi.

PRAVNA POMOĆ

Pravna pomoć koja je dostupna u državi članici ovrhe, prema nacionalnom pravu, dostupna je i podnositelju zahtjeva i u ovom postupku za proglašenje ovršnosti. (Direktiva Vijeća 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003.) Postupak za ostvarivanje pravne pomoći stranka **može pokrenuti u više država članica**: u državi članici izvršenja ili u državi članici u kojoj ima prebivalište ili boravište. Prema čl. 56. obje Uredbe, stranci koja zahtijeva priznavanje, ovršnost ili ovrhu odluke donesene u drugoj državi članici, a ima strano državljanstvo, odnosno nema domicil ili boravište u državi članici ovrhe, ne smije se nametati plaćanje osiguranja, jamstva ili pologa.

Čl. 57. obje Uredbe propisuje zabranu naplaćivanja taksi, pristojba ili davanja izračunatih u odnosu na vrijednost konkretnog predmeta u državi članici ovrhe u postupku proglašenja ovršnosti.

JAVNE ISPRAVE I SUDSKE NAGODBE

Poglavlje V. obje Uredbe propisuje i **jamči prihvaćanje i ovršnost u svim državama članicama javnih isprava** u stvarima bračnoimovinskog režima odnosno režima imovine registriranih partnera.

Čl. 58. st. 1. obje Uredbe veže dokaznu snagu javne isprave uz državu podrijetla te bi u svim državama članicama javne isprave trebale imati **istu dokaznu snagu** kakvu imaju u državi članici podrijetla ili najslabije učinke. Država članica od toga može odstupiti samo ako bi se protežanjem učinaka određene isprave kršio javni poredak države priznanja. Pri tom treba uzeti u obzir prirodu i opseg dokazne snage javne isprave u državi članici podrijetla. Javna isprava koja je ovršna u državi članici podrijetla proglašava se ovršnom u drugoj državi članici na zahtjev bilo koje zainteresirane strane u skladu s postupkom predviđenim u čl. od 44. do 57. obje Uredbe. Svaka osoba koja želi koristiti javnu ispravu u drugoj državi članici može zatražiti od tijela koje sastavlja javnu ispravu u državi članici podrijetla ispunjavanje obrasca koji opisuje dokaznu snagu koju javna isprava ima u državi članici podrijetla. Obrasci su objavljeni u provedbenim uredbama br. 2018/1935 i 2018/1990.

Čl. 58. st. 2. obje Uredbe, propisuje kako se u slučaju dvojbe ili spora oko vjerodostojnosti javne isprave postupak osporavanja provodi pred nadležnim tijelom u državi članici podrijetla, prema pravu te države.

Točka 59. preambule Uredbe br. 2016/1103 i točka 58. Uredbe br. 2016/1104 uvode autonomni pojam „**vjerodostojnosti**” javne isprave, koji obuhvaća elemente poput izvornosti isprave, formalnih zahtjeva za ispravu, ovlasti tijela koja su sastavila ispravu i postupka u kojem je isprava nastala te činjeničnih elemenata koje je u javnoj ispravi zabilježilo tijelo.

Sve dok traje postupak osporavanja javne isprave ona nema dokaznu snagu u inozemstvu. Ako se osporavanje odnosi samo na jedno određeno pitanje u vezi s pravnim aktima ili pravnim odnosima zabilježenima u javnoj ispravi, dotična javna isprava ne bi smjela imati nikakvu dokaznu snagu u državi članici koja nije država članica podrijetla u pogledu tog pitanja koje se osporava tako dugo dok je osporavanje u tijeku. Javna isprava koja je kao posljedica osporavanja proglašena nevaljanom trebala bi prestati imati bilo kakvu dokaznu snagu.

Točka. 60. preambule Uredbe br. 2016/1103 i točka 59. Uredbe br. 2016/1104 uređuje pojam „**pravni akti ili pravni odnosi zabilježeni u javnoj ispravi**” te se isti odnose na materijalni sadržaj zabilježen u javnoj ispravi.

Ako bi tijelu u okviru primjene neke od predmetnih uredbi bile predočene dvije **nespojive javne isprave**, to bi tijelo trebalo riješiti pitanje kojoj bi javnoj ispravi, ako ijednoj, trebalo dati prednost, uzimajući u obzir okolnosti konkretnog slučaja. U slučaju nespojivosti između javne isprave i odluke trebalo bi uzeti u obzir razloge za nepriznavanje odluka prema odnosnoj uredbi.

Ako se pitanje o pravnim aktima ili pravnim odnosima zabilježenima u javnoj ispravi pojavi kao prethodno pitanje u postupku pred sudom države članice, sud nadležan za glavno pitanje odlučuje u njemu u sklopu svoga postupka.

Uredbe respektiraju različite nacionalne režime ishoda odluka o diobi bračne stečevine ili imovine bračnih drugova odnosno imovine registriranih partnera, te uzimaju u obzir i mogućnost da stranke sudskom nagodbom riješe pitanje svojem imovine. Na zahtjev bilo koje zainteresirane strane sudske se nagodbe koje su ovršne u državi članici podrijetla proglašavaju ovršnima u drugoj državi članici. Preduvjet jednostavnog kolanja sudske nagodbe je da sud koji je odobrio nagodbu ili pred kojim je ona sklopljena, izda ovjeru na obrascu. Zahtjev se provodi prema čl. od 44. do 57. uredbi.

Legalizacija isprava u pravilu nije potrebna kao ni bilo koja druga formalnost u pogledu isprava izdanih u državi članici.

Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 („Bruxelles IIa“)

RODITELJSKA SKRB

POLJE PRIMJENE B II bis U ODNOSU NA PITANJA RODITELJSKE SKRBI

Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. (u daljnjem tekstu Uredba) primjenjuje se na građanske predmete koji se odnose na „dodjelu, izvršavanje, prijenos, kao i potpuno ili djelomično oduzimanje roditeljske odgovornosti“ (čl. 1. st. 1. toč. b) Uredbe) bez obzira na prirodu suda ili tribunala pred kojim se ovi postupci vode.¹⁵ Time je definirano materijalno polje primjene Uredbe.

U postupcima koji se odnose na roditeljsku odgovornost sudovi će svoju nadležnost temeljiti na odredbama o nadležnosti sadržanim u Uredbi te će se priznanje i ovrha odluka donesenih u tim predmetima također temeljiti na odredbama Uredbe.

Čl. 1. st. 2. Uredbe, navedeni su sadržaji roditeljske odgovornosti (roditeljsku skrb i pravo na održavanje osobnih odnosa, skrbništvo i slične pravne institute, skrbništvo i slične pravne institute, zastupanja i raspolaganja imovinom djeteta, smještaj djeteta u institucije skrbi - otvorena lista)

Čl. 1. st. 3. Uredbe - taksativno navedeno kada se „ne primjenjuje“, (zasnivanje i osporavanje odnosa roditelj-dijete, odluke o posvojenju, ime i prezimena djeteta, emancipacija, obveze uzdržavanja, trustovi ili nasljeđivanje, mjere poduzete kao rezultat kažnjivih radnji počinjenih od strane djeteta - zatvorena lista).

Čl. 2. Uredbe sadrži autonomne definicije pojmova kao što su: „sud“, „sudac“, „država članica“, „odluka“, „država porijekla“, „država ovrhe“, „roditeljska odgovornost“, „nositelj roditeljske odgovornosti“, „skrbnička prava“, „pravo na susrete i druženje“, te „nezakonito odvođenje ili zadržavanje“.

Prema Uredbi definicija pojma „roditeljska odgovornost“ je vrlo široka te se odnosi na sva prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti u odnosu na osobu i imovinu djeteta. To uključuje i skrbnička prava i pravo na održavanje osobnih odnosa.

Autonomnim definiranjem pojmova Uredba želi onemogućiti njihova različita tumačenja u nacionalnim okvirima kao i u različitim državama članicama.

¹⁵ Prema čl. 2. toč. 1. BU II bis, sudom se smatraju sva tijela država članica koja su nadležna za predmete na koje se Uredba odnosi.

Uredbom nije definirana maksimalna dob djece na koju se primjenjuje te se isto tumači prema nacionalnom pravu države članice.

Navedeno je promijenjeno Uredbom Vijeća (EU) br.2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (preinaka) u čl.2.st.2.točka 6. u kojoj je navedeno da se djetetom smatra osoba mlađa od 18 godina.

Uredba se teritorijalno primjenjuje na sve države članice Europske unije, osim na Dansku (čl. 72. Uredbe), iako sama Uredba nema izričitu odredbu o teritorijalnom polju primjene. Obzirom je ovaj priručnik pisan nakon što je Ujedinjeno Kraljevstvo prestalo biti članicom EU, to su ispuštene odredbe koje su posebno regulirale postupke u odnosu na Ujedinjeno Kraljevstvo jer se iste više ne primjenjuju.

POGLAVLJE II - MEĐUNARODNA NADLEŽNOST

Uredbom se uređuje međunarodna nadležnost, dok se pitanje mjesne nadležnosti određuje prema odredbama nacionalnog prava države članice.

Temeljna poveznica za određivanje nadležnosti za predmete roditeljske skrbi prema Uredbi je uobičajeno boravište djeteta - Uredba ne sadrži definiciju uobičajenog boravišta, stoga se isto utvrđuje prema određenim autonomnim elementima.

Državljanstvo i domicil u odnosu na postupke roditeljske skrbi, za razliku od postupaka razvoda ili poništenja braka, pojavljuju se samo posredno u vezi sa odredbama o prorogaciji nadležnosti iz čl.12.Uredbe i prijenosu nadležnosti iz čl.15.Uredbe.

Uredba sadrži sve potrebne odredbe o nadležnosti u predmetima o roditeljskoj odgovornosti i te odredbe imaju prednost pred odredbama nacionalnog prava.¹⁶

OPĆA NADLEŽNOST - čl. 8 st.1. Uredbe - nadležnost u predmetima o roditeljskoj odgovornosti ima ona država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka (smatra se da će teritorijalna povezanost suda i djeteta pridonjeti donošenju odluke u najboljem interesu djeteta).

Sud, u pravilu, zadržava svoju nadležnost (*perpetuatio fori*) čak i ako je dijete u međuvremenu steklo uobičajeno boravište u drugoj državi članici. To znači da promjena uobičajenog boravišta djeteta u tijeku postupka, sama po sebi ne dovodi i do promjene nadležnosti.

¹⁶ Sud EU: Case 25/79 *Sanicentral v René Collin* (1979) ECR 3423, u stavku 5; Case 288/82 *Duijnste v Goderbauer* (1983) ECR 3663, u stavku 13-14; C-432/93 *Société d'Informatique Service Réalisation Organization v Ampersand Software BV* (1995) ECR I-2269.

¹⁷ Sud EU: C-523/07 *Applicant A* (2009) ECR I-2805 i C-497/10 *PPU Mercredi v. Chaffe* (2010) ECR I-14309. (otvorena lista elemenata koje nacionalni sud mora uzeti u obzir pri utvrđivanju uobičajenog boravišta djeteta u državi članici: određeni stupanj integracije u obiteljsku i društvenu sredinu te pri tom treba posebno uzeti u obzir: trajanje, redovitost, uvjete i razloge za boravak na području države članice, preseljenje obitelji u tu državu, djetetovo državljanstvo, mjesto i uvjete pohađanja škole ili vrtića, poznavanje jezika i obiteljske i socijalne veze djeteta u toj državi.)

Iznimke od navedenog predstavljaju pravila o zadržavanju nadležnosti iz čl.9.Uredbe, nadležnosti u slučaju otmice djeteta iz čl.10. Uredbe, prorogaciji nadležnosti iz čl.12. Uredbe i prenošenju nadležnosti iz čl. 15. Uredbe.

POSEBNA NADLEŽNOST - čl.9. - Ustaljivanje nadležnosti prema djetetovom prethodnom uobičajenom boravištu

Kada dijete zakonito preseli iz jedne države članice u drugu i u toj drugoj državi stekne uobičajeno boravište, sud prethodnog djetetova uobičajenog boravišta može donijeti novu odluku o susretima i druženju s djetetom ali pri tom moraju kumulativno biti zadovoljeni slijedeći uvjeti:

- mora postojati odluka o pravu na susrete i druženje donesena od strane suda države porijekla; djetetovo odvođenje mora biti „pravovaljano“ (zakonito); zahtjev za izmjenom prvobitne odluke mora biti podnesen do isteka roka od tri mjeseca od dana djetetova odvođenja; dijete mora, unutar tri mjeseca od dana odvođenja steći uobičajeno boravište u državi u koju je odvedeno; nositelj prava na održavanje osobnih odnosa mora imati uobičajeno boravište u državi članici porijekla odluke; nositelj prava na održavanje osobnih odnosa ne smije prihvatiti promjenu nadležnosti (uključiti se u postupak pred sudom države novog uobičajenog boravišta djeteta, a ne osporiti njegovu nadležnost).

NADLEŽNOST U SLUČAJU OTMICE DJETETA - čl.10. i 11. Uredbe upućuje na primjenu Haške konvencije o građanskopravnim vidovima otmice djeteta od 25. 10. 1980. godine (dalje: HK 1980), ima odredbe o nadležnosti sudova (autonomni i širi pojam od uobičajenog značenja pojma „sud“). Predmetna Konvencija primjenjuje se u svim državama članicama EU, stoga je Uredba samo nadopunila odredbe HK 1980, odredabama o direktnoj međunarodnoj nadležnosti te postupanju u slučaju otmice djeteta na teritoriju EU.

Čl. 10. i 11. Uredbe¹⁸ određuju postupanje suda u situaciji nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta, onemogućavanjem ustaljivanja uobičajenog boravišta djeteta u državi članici u koju je dijete na naprijed navedeni način odvedeno, kao i daljnje postupanje u situaciji kada sud donese odluku kojom odbija zahtjev za povratak djeteta, a čime je osigurana postupovna unifikacija među državama članicama.

Čl. 10. Uredbe propisuje pitanje nadležnosti u slučaju otmice djeteta koju, pod određenim pretpostavkama, sudovi djetetova uobičajenog boravišta zadržavaju i nakon odvođenja ili zadržavanja djeteta u drugoj državi članici.

Čl. 11. Uredbe osigurava ujednačeno postupanje tijela svih država članica EU. Sud je u postupanju dužan voditi računa o nekoliko elemenata:

- utvrditi radi li se o zakonitom ili nezakonitom odvođenju ili zadržavanju;

¹⁸ Sud EU u odnosu na čl. 10. i 11. B II a/bis: C- 211/10 PPU *Povse v. Alpage* (2010) ECR I-6673, C- 497/10 PPU *Mercredi v. Chaffe* (2010) ECR I-14309 i C-195/08 *Rinau* (2008) ECR I-5271.

Kada je roditeljska odgovornost zajednička, odvođenje djeteta bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti smatrati će se nezakonitim odvođenjem.¹⁹

- **donijeti odluku o povratku djeteta uvijek kada utvrdi da su ostvarene pretpostavke da će, nakon povratka, djetetov interes biti zaštićen;**

Prema odredbama HK 1980, sud nije obavezan odlučiti o povratku djeteta u državu članicu porijekla ukoliko utvrdi da bi povratak djeteta izložio fizičkoj ili psihičkoj opasnosti ili ga doveo u neizdrživu situaciju (čl. 13. st. 1. HK 1980). Sud pri tom mora sa sigurnošću utvrditi da su tijela te države poduzela odgovarajuće korake da se takva zaštita organizira.²⁰

- **i djetetu i podnositelju zahtjeva za povratak djeteta treba biti dana prilika da budu saslušani;**

I HK 1980 i Uredba propisuju obvezu suda pred kojim se vodi postupak za povratak djeteta da djetetu omogući da bude saslušano, osim „ako bi to bilo neprikladno imajući u vidu njegovu dob ili stupanj zrelosti“ (čl. 11. toč. 2. Uredbe).

U Uredbi 2019/1111 ne koristi se više termin saslušanje djeteta već omogućavanje djetetu iznošenje mišljenja, odnosno utvrđivanje mišljenja djeteta.

- **sud je dužan donijeti odluku najkasnije u roku od šest tjedana** od dana podnošenja zahtjeva za povratkom djeteta. Prekoračenje roka mora biti objektivno opravdano.

Odredbom čl. 11. toč. 4. Uredbe značajno je sužena mogućnost primjene čl. 13. b) HK 1980.

Ukoliko sud ipak odbije povratak djeteta Uredba je u čl. 11. toč. 6., propisala obvezu dostavljanja preslike odluke i preslike bitnih isprava,²¹ (izravno ili putem središnjeg tijela) sudu ili središnjem tijelu države porijekla (u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije odvođenja ili zadržavanja).

Čl. 11. toč. 7. Uredbe obvezuje Sud države članice iz koje je dijete nezakonito odvedeno, kada zaprimi isprave Suda koji je donio odluku o ne vraćanju djeteta po čl. 13. b) HK 1980, da unutar roka od mjesec dana o odluci obavijesti stranke i pozove ih da u roku od tri mjeseca od dostave obavijesti, u skladu sa nacionalnim pravom, podnesu zahtjev sudu radi ispitivanja prava na skrb nad djetetom. Za takvo postupanje suda dovoljno je da jedna stranka iz čl. 11. toč. 7. BU II bis podnese zahtjev za peispitivanje roditeljske skrbi.

PROROGACIJA NADLEŽNOSTI - čl. 12. st. 1. Uredbe omogućuje povezivanje postupaka koji uključuju iste stranke i iste činjenične okolnosti. Navedeno se odnosi na prorogaciju nadležnosti u slučaju da je već pokrenut postupak povodom bračnog spora. U tom slučaju,

¹⁹ Practice Guide, bilj. 6, str. 54.

²⁰ Practice Guide, bilj. 6, str. 54. i 55.

²¹ Na primjer: izvješća centra za socijalnu skrb, druge isprave na kojima je sudac utemeljio svoju odluku, no o tome samostalno odlučuje sudac koji je donio odluku u svakom konkretnom slučaju.

sud nadležan za odlučivanje o bračnom sporu biti će nadležan i za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti ako je : bračni spor pokrenut pred sudom države članice; barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost u odnosu na dijete; nadležnost tog suda prihvaćena je izrijeком ili na neki drugi nedvojben način od strane bračnih drugova i nositelja roditeljske odgovornosti; ostvarivanje ove nadležnosti u najboljem je interesu djeteta.²²

Ovako zasnovana nadležnost prestaje (čl. 12. st. 2. Uredbe) kad odluka donesena povodom bračnog spora postane konačna; kad odluka donesena povodom spora o roditeljskoj odgovornosti postane konačna, ako je spor o roditeljskoj odgovornosti još u tijeku na dan kad je odluka povodom bračnog spora postala konačna; odnosno čim se postupci povodom bračnog spora odnosno povodom spora o roditeljskoj odgovornosti okončaju iz nekog drugog razloga.

Čl. 12. st. 3. Uredbe omogućena je **prorogacija nadležnosti neovisno o bračnom sporu**, za sporove koji se odnose na **roditeljsku odgovornost**, a postupak povodom bračnog spora nije pokrenut i dijete nema uobičajeno boravište u toj državi članici ali dijete ima bitnu vezu s tom državom članicom;²³ nadležnost tog suda prihvaćena je izrijeком ili na neki drugi nedvojben način od strane svih stranaka u postupku i ostvarivanje ove nadležnosti u najboljem je interesu djeteta (ova tri uvjeta moraju biti **kumulativno** ispunjena).

Na primjer: kad dijete državljanin članice EU ima uobičajeno boravište u inozemstvu, u državi izvan EU, koja uz to nije ni članica HK 1996. Tada je pozivanjem na državljanstvo odnosnog djeteta moguće zasnovati nadležnost suda države članice čiji je dijete državljanin, ako su ispunjeni i ostali navedeni uvjeti (najbolji interes djeteta i suglasnost svih stranaka u postupku), a u ovakvim slučajevima presumira se da je nadležnost prema čl. 12. u najboljem interesu djeteta (čl. 12. st. 4. Uredbe).

NADLEŽNOST UTEMELJENA NA NAZOČNOSTI DJETETA - čl.13. Uredbe primjenjuje se u slučaju kada nije moguće utvrditi uobičajeno boravište djeteta, a niti prorogirati nadležnost suda određene države članice. Tada je jedina mogućnost zasnivanje nadležnosti suda one države članice na čijem se području dijete nalazi (čl. 13. st. 1.).²⁴ Prema Memorandumu s objašnjenjima (Explanatory Memorandum of the EC Commission),²⁵ navedeni članak se ne primjenjuje na dijete koje ima uobičajeno boravište u trećoj državi.

Čl.13. st. 2. Uredbe - propisuje ovu nadležnost i za djecu izbjeglice ili djecu koja su iseljena iz svoje zemlje zbog nemira u toj zemlji.

²² U slučaju da dijete ima uobičajeno boravište na teritoriju treće države koja ne potpada pod polje primjene BU II bis ili HK 1996. godine, presumirat će se da je nadležnost utemeljena na čl. 12. u najboljem interesu djeteta, osobito ako utvrdi da u trećoj državi o kojoj je riječ nije moguće voditi postupak (čl. 12. st. 4. BU II bis).

²³ Bitnom vezom djeteta s odnosnom državom smatrat će se, osobito, činjenica da barem jedan nositelj roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi, odnosno da je dijete državljanin te države članice (čl. 12. st. 3. toč. a).

²⁴ Sud EU: C- 479/10 PPU *Mercredi v. Chaffe* (2010) ECR I-14309.

²⁵ Explanatory Memorandum of the EC Commission, COM (2001) 505 final, str. 9.

SUPSIDIJARNA NADLEŽNOST - čl.14. Uredbe kao posljednju u nizu hijerarhijski poredanih odredaba kojima se određuje nadležnost, propisano je postupanje za slučaj kada nadležnost nije moguće zasnovati temeljem odredaba čl. 8. – 13. Uredbe. Tada sudovi ili druga nadležna tijela država članica mogu u svojoj nadležnosti odlučiti temeljem odredaba nacionalnog prava.

PRIENOS NADLEŽNOST NA SUD KOJI JE PRIMJERENIJI ZA RJEŠAVANJE SPORA - čl.15.

Uredbe određuje da Sud države članice koji je nadležan odlučiti o glavnoj stvari može, **u iznimnim situacijama**, ustupiti nadležnost sudu druge države članice, ukoliko smatra da je sud te druge države članice (s kojom dijete ima osobitu vezu) u boljem položaju da odlučuje o tom slučaju, a ustupanje nadležnosti bilo bi u najboljem interesu djeteta (čl. 15. st. 1. Uredbe).

Nadležnost se može ustupiti u odnosu **na cijeli slučaj** ili samo u odnosu **na neki njegov dio** (čl. 15. st. 1. toč. a) Uredbe).

Do ustupanja može doći (čl. 15. st. 2. Uredbe): na zahtjev stranke, po službenoj dužnosti (*ex officio*) pod uvjetom da na to pristane barem jedna stranka ili na zahtjev suda druge države članice s kojom dijete ima osobitu vezu pod uvjetom da na to pristane barem jedna od stranaka.

Kada su ispunjeni svi naprijed navedeni uvjeti, sud države članice porijekla može:

- prekinuti postupak ili dio postupka i pozvati stranke da, u roku koji sam odredi, podnesu zahtjev za ustupanjem cijelog ili dijela predmeta sudu druge države članice ili zatražiti od suda druge države članice da se proglasi nadležnim.

Ukoliko stranke ne pokrenu postupak pred sudom druge države članice **u zadanom roku**, sud države članice nadležan za odlučivanje o glavnoj stvari nastaviti će ostvarivati svoju nadležnost u skladu s čl. 8. - 14. (čl. 15. st. 4. Uredbe) isto kao i kad se sud kojemu je podnesen zahtjev za ustupanjem, proglasi nenadležnim ili se ne proglasi nadležnim **unutar roka od šest tjedana** od kada je pred njim pokrenut postupak (čl. 15. st. 5. Uredbe).

Ako se zamoljeni proglasi nadležnim i prihvati ustupanje slučaja, sud koji je uputi zahtjev po čl.15. Uredbe proglasit će se nenadležnim.

Sud koji je prihvatio ustupanje nadležnosti ne može nadležnost ustupati dalje, nekom trećem sudu.

Čl. 15. st. 3. Uredbe definira kada će se smatrati da postoji „osobita veza djeteta sa drugom državom članicom čijem se sudu slučaj ustupa“: kada je dijete, u toj drugoj državi članici, steklo uobičajeno boravište nakon što je postupak pokrenut pred sudom države članice nadležnim za odlučivanje o glavnoj stvari; ili kada je u toj drugoj državi članici dijete imalo ranije uobičajeno boravište; ili kada je dijete državljanin te druge države članice; ili kada je nositelj roditeljske odgovornosti državljanin te druge države; ili kada se u toj drugoj državi nalazi djetetova imovina, a postupak se odnosi mjere zaštite djeteta u odnosu na upravljanje, očuvanje ili raspolaganje tom imovinom.

Ovdje posebno treba obratiti pažnju na toč. 4., gdje se kao poveznica uzima državljanstvo nositelja roditeljske odgovornosti jer isti ne mora nužno biti roditelj, pa je s tim u skladu kao relevantno navedeno državljanstvo nositelja roditeljske odgovornosti, a ne državljanstvo roditelja.

Oba se suda moraju složiti da je ustupanje nadležnosti u najboljem interesu djeteta, a suci moraju surađivati pri utvrđivanju navedenih kriterija u svakom konkretnom slučaju.²⁶

ZAJEDNIČKE ODREDBE

Poglavlje II., kogentnim normama uređuje međunarodnu nadležnost sudova i drugih tijela država članica EU, pokretanje postupka pred sudom, ispitivanje nadležnosti i dopuštenosti, litispendenciju te privremene i zaštitne mjere. Ove odredbe značajne su zbog situacija koje nastaju kada stranke pokreću paralelne postupke u različitim državama članicama.

Čl. 16. - Pokretanje postupka pred sudom - postupak se smatra pokrenutim u trenutku kada je pismeno kojim se pokreće postupak ili drugo odgovarajuće pismeno podneseno sudu, pod uvjetom da predlagatelj nije nakon toga propustio poduzeti radnje koje je trebao poduzeti u vezi s dostavom pismena protustranci u sporu (st. 1.) ili ako pismeno mora biti dostavljeno prije njegova podnošenja sudu, kada ga je primilo tijelo ovlašteno za dostavu, pod uvjetom da predlagatelj nije nakon toga propustio poduzeti radnje koje je trebao poduzeti kako bi pismeno bilo podneseno sudu (st. 2.)

Uredba **autonomno** određuje trenutak koji se smatra trenutkom pokretanja postupka jer države članice imaju međusobno različita pravna pravila kojima određuju predmetni trenutak te se time izbjegava mogućnost da stranke koriste razlike u nacionalnim zakonodavstvima kako bi za sebe osigurali povoljnije rešenje. (*forum shopping*).

Čl.17.- Ispitivanje nadležnosti

Sud države članice proglasit će se nenadležnim po službenoj dužnosti ako nije nadležan prema Uredbi već je za taj postupak nadležan sud neke druge države članice. Iznimku čini postupanje u slučajevima iz čl.12., 13. i 14. Uredbe.

Sud pazi na nadležnost po službenoj dužnosti tijekom cijelog postupka što znanči da će se oglasiti nenadležnim u bilo kojoj fazi postupka.

Čl.18. - Ispitivanje dopustivosti

Sud države članice, nakon što utvrdi da je nadležan za postupanje u konkretnom postupku, po službenoj dužnosti ispituje i dopustivost podnesene tužbe.

²⁶ Practice Guide, bilj. 6, str. 34.

U slučaju kad se protustranka koja ima uobičajeno boravište u državi koja nije članica EU ne upusti u postupak, sud mora prekinuti postupak sve dok se ne dokaže da je protustranka bila u mogućnosti primiti pismeno kojim je postupak započet ili drugo odgovarajuće pismeno i to pravodobno kako bi mogla pripremiti obranu ili su u tu svrhu poduzete neophodne mjere (st. 1.).

Za dostavu unutar država članica EU primjenjuje se Uredbe Vijeća (EZ) br. 1348/2000²⁷ - Uredba o dostavi (st. 2.). Navedena uredba je u međuvremenu ukinuta i zamijenjena novom uredbom - Uredbom (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenog 2007. o dostavi sudskih i izvansudskih pismena u državama članicama („dostava pismena“), kojom se ukida Uredba Vijeća (EZ) br. 1348/2000²⁸.

Za ostalu dostavu u inozemstvo primjenjuje se čl. 15. Haške konvencije od 15. studenoga 1965. o dostavi, u inozemstvu, sudskih i izvansudskih dokumenata u građanskim i trgovačkim predmetima (čl. 18. st. 3.), a ako ni on nije primjenjiv, nacionalno pravo.

Čl.19. - Litispendencija i paralelni postupci

Uredba propisuje više kriterija temeljem kojih se može zasnovati međunarodna nadležnost stoga je bilo nužno Uredbom urediti i pitanje litispendencije i paralelnih postupaka. Uredbom nije unificirano pravilo o litispendenciji te se ova pravila odnose samo na postupke pokrenute u državama članicama, a ne i u tzv. „trećim državama“ (države izvan EU).

St. 2. primjenjuje se na postupke koji se odnose na roditeljsku odgovornost, dakle kada je pokrenut postupak **u vezi s istim djetetom i o istom predmetu**, sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije, po službenoj dužnosti zastaje s postupkom, sve dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak ranije pokrenut. Na ovaj način izbjegavaju se situacije u kojima oba suda odbijaju svoju nadležnost (negativni sukob nadležnosti).

Sud pred kojim je postupak kasnije pokrenut, po službenoj dužnosti oglašava se nenadležnim. nakon što je odluka o nadležnosti suda pred kojim je postupak prvo pokrenut postala pravomoćna, (st. 3.).

U odnosu na litispendenciju sa trećom državom primjenjuju se pravila međunarodnog procesnog prava suda koji ispituje litispendenciju (*lex fori*) jer Uredba nema pravila koja bi bila propisana i za ovakve situacije.

Čl. 20. - Privremene mjere, uključujući zaštitne mjere U hitnim slučajevima vezanim uz osobu ili imovinu, dozvoljeno je i sudovima država članica koji po odredbama Uredbe nisu nadležni za odlučivanje o glavnoj stvari provesti postupak i donijeti privremene mjere, uključujući i zaštitne mjere no to ne isključuje mogućnost da i sud nadležan za odlučivanje o glavnoj stvari

²⁷ Council Regulation (EC) No 1348/2000 of 29 May 2000 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil and commercial matters, OJ EC L 169/37, 30. 6. 2000.

²⁸ Regulation (EC) No 1393/2007 of the European Parliament and of the Council on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil and commercial matters (service of documents), and repealing Council Regulation (EC) No 1348/2000, OJ L 324/79, 10. 12. 2007.).

bude nadležan i može donositi privremene mjere i zaštitne mjere²⁹ koje su povezane s glavnom stvari.³⁰ (st. 2. čl. 20. Uredbe). Kao mjerodavno pravo za navedene mjere predviđeno je pravo suda države članice koji vodi postupak.

Te odluke proizvode učinak isključivo u državi suda koji ih je donio i prestaju vrijediti kad sud koji je nadležan odlučiti o glavnoj stvari poduzme mjere koje smatra prikladnima, tj. kad njegova odluka bude priznata i proglašena ovršnom temeljem odredaba Uredbe (C523/07 - privremenu mjeru prema čl. 20. Uredbe nacionalni sud može odrediti ako se radi o hitnoj mjeri, ako se osobe nalaze u toj državi članici i mora se raditi o privremenoj mjeri).

Donošenje mjera i njihova obvezujuća priroda utvrđuju se u skladu s nacionalnim pravom. Nacionalni sud koji je takvu mjeru donio obavezan je obavijestiti o tome sud nadležan za odlučivanje o glavnoj stvari.

PRIZNANJE I PROGLAŠENJE STRANE ODLUKE OVRŠNOM

Jedan od temeljnih ciljeva u pogledu priznanja stranih sudskih odluka u svim instrumentima međunarodnog privatnog prava EU je omogućavanje “slobodnog kretanja sudskih odluka” i stvaranje “jedinstvenog sudskog prostora” unutar “prostora slobode, sigurnosti i pravde”. Stoga i Uredba (čl. 21. st. 1.) propisuje postupak priznanja u kojem će sudska odluka donesena u jednoj državi članici biti priznata u drugoj državi članici bez ikakvog posebnog postupka (*ipso iure*).

Prema čl. 2. st. 2. i čl. 3. st. 1. Uredbe navedeno se odnosi na odluke sudskih i upravnih tijela u bračnim predmetima i predmetima o roditeljskoj odgovornosti bez obzira na njihov naziv (rješenje, nalog ili presuda). Prema čl. 46. Uredbe i isprave koji su formalno sastavljene ili registrirane kao autentične isprave i koje su ovršne u jednoj od država članica, a također i stranački sporazumi koji su ovršni u državi članici u kojoj su sklopljeni, biti će priznati i proglašeni ovršnima pod istim uvjetima kao i odluke.

S obzirom da se odluke u predmetima o roditeljskoj odgovornosti donesene u jednoj državi članici priznaju u drugoj državi članici automatski te nije potreban poseban postupak priznanja, isti se ne traži niti za upis tih odluka u registre o građanskom statusu (čl. 21. st. 2. Uredbe). Odluka čiji se upis traži mora biti pravomoćna po pravu države članice porijekla (države članice suda koji je donio odluku).

Specifičnost ove Uredbe su dva odvojena režima priznanja i ovrhe.

Jedan je tradicionalan, odnosno standardan postupak, a drugi brzi postupak („*fast track*“).

²⁹ Sud EU : predmet C-523/07 *Applicant A* (2009) ECR I-2805; predmet C-403/09 PPU *Detiček v. Sgueglia* (2009) ECR I-12193, predmet C-296/10 *Purrucker v. Vallés Péres* (2010) ECR I-11163.

³⁰ Uredba ne govori ništa o tipu ili vrsti mjera koje je moguće poduzeti, pa odnosno država ima mogućnost poduzeti bilo koju mjeru koju predviđa pravo te države za osobe ili njihovu imovinu koja se nalazi u toj državi.

Standardni postupak priznanja primjenjuje se na odluke u bračnim predmetima i u najvećem broju odluka koje se odnose na roditeljsku odgovornost, dok je brzi postupak predviđen za odluke o pravu na održavanje osobnih odnosa (o pravu na kontakte) i odluke kojima se traži povratak djeteta.³¹

Čl.21.st.1. - Standardan postupak priznanja - Odluke u bračnim predmetima i predmetima o roditeljskoj odgovornosti koje su donesene u jednoj državi članici priznaju se u drugoj državi članici bez ikakvog posebnog postupka priznanja (*ipso iure*).

Čl.21.st.3. - Sudski postupak priznanja - Bilo koja zainteresirana stranka ima mogućnost pokrenuti sudski postupak za priznanje predmetne odluke, bez obzira da li je za istu potreban postupak priznanja ili ne.

Stranka koja traži priznanje mora podnijeti presliku sudske odluke za koju se može utvrditi da je vjerodostojna, te potvrdu (potvrdu o ovršnosti naloga) na obrascu iz Priloga II. (odluke o roditeljskoj odgovornosti), a koju na zahtjev zainteresirane stranke izdaje sud u državi porijekla odluke.

Ako je odluka donesena u odsutnosti (stranka se nije upustila u postupak), stranka koja traži priznanje ili je podnijela zahtjev za proglašenje ovršnosti mora još priložiti i izvornik ili ovjereni prijepis isprave iz koje proizlazi da je stranci koja se nije upustila u postupak dostavljeno pismeno kojim se pokreće postupak ili drugo odgovarajuće pismeno, ili bilo koje pismeno koje dokazuje da je osoba protiv koje je zahtjev podnesen nedvosmisleno prihvatila tu odluku (čl. 37. Uredbe).

Kada stranka ne podnese naprijed navedena pismena, sud može odrediti rok za njihovo podnošenje, prihvatiti druga odgovarajuća pismena ili ako smatra da dodatno pojašnjenje nije potrebno, osloboditi stranku dužnosti podnošenja takve isprave (čl. 38. st. 1. Uredbe). „svaka zainteresirana stranka“ - to ne moraju nužno biti stranke iz postupka u kojem je odluka donesena, a tko se se takvom strankom može smatrati treba prosuđivati po pravu države članice pred čijim sudom se takav postupak pokreće.

Na postupak se primjenjuju odredbe Uredbe koje se odnose na proglašenje ovršnosti, a u odnosu na odluku da li treba prihvatiti zahtjev da se odluka prizna ili neprizna, primjenjuje se mjerodavno pravo države članice u kojoj se postupak vodi. Odluka o priznanju ili nepriznanju po svojoj je pravnoj prirodi deklaratorne naravi i ima učinak između stranaka postupka (*inter partes*).

Čl.23.- Razlozi za odbijanje priznanja odluke o roditeljskoj odgovornosti - Taksativno navedeni razlozi za odbijanje priznanja odluka o roditeljskoj odgovornosti:

- a) kada je takvo priznanje očito **protivno javnom poretku** države priznanja uzimajući u obzir najbolji interes djeteta,

³¹ Sud EU: C-195/08 PPU *Rinau v. Rinau* (2008) ECR I-5271, C-403/09 *Detiček v. Sgueglia* (2009) ECR I-12193, C-211/10 *Povse v. Alpagó* (2010) ECR I-6673 i C-491/10 *Aguirre Zaraga v. Pelz*.

- b) ako je odluka donesena, osim u slučaju hitnosti, bez da je **djetetu dana mogućnost da bude saslušano**, protivno temeljnim postupovnim načelima države članice u kojoj se priznanje traži
- c) ako **osobi koja se nije upustila u postupak** pismeno kojim se pokreće postupak ili drugo odgovarajuće **pismeno nije bilo dostavljeno pravodobno i na način koji bi joj omogućio da pripremi obranu osim** ako je utvrđeno da je ta osoba nedvosmisleno prihvatila odluku,
- d) na zahtjev svake osobe koja smatra da sudska odluka zadire u njezinu roditeljsku odgovornost, **ako je odluka donesena bez da je toj osobi dana mogućnost da bude saslušana**
- e) ako je **nespojiva s kasnijom odlukom** koja se odnosi na roditeljsku odgovornost, **donesenom u državi članici u kojoj se traži priznanje**,
- f) ako je **nespojiva s kasnijom odlukom** koja se odnosi na roditeljsku odgovornost, **donesenom u drugoj državi članici ili u državi nečlanici u kojoj dijete ima uobičajeno boravište pod uvjetom** da kasnija odluka ispunjava uvjete neophodne za njezino priznanje u državi članici u kojoj se priznanje traži,
- g) ako **nije poštovan postupak propisan člankom 56. Uredbe**, koji se odnosi na smještaj djeteta u ustanovu za socijalnu skrb ili u udomiteljsku obitelj u drugoj državi članici.

Na sve navedene razloge sud pazi po službenoj dužnosti (*ex officio*).

Čl.24. - Zabrana preispitivanja nadležnosti suda države porijekla odluke o roditeljskoj skrbi - Obzirom na načelo EU o uzajamnom povjerenju u pravosudne sustave država članica, nadležno tijelo države priznanja ne smije provjeravati nadležnost suda države porijekla odluke o roditeljskoj odgovornosti, bez obzira da li je predmetni sud svoju nadležnost zasnovao na pravilima o nadležnosti sadržanim u Uredbi ili nacionalnim pravilima o međunarodnoj nadležnosti, odnosno čak i kada nije bio nadležan za donošenje odluke čije se priznanje traži.

Sud priznanja ne smije provjeravati nadležnost suda porijekla odluke niti u odnosu na pitanja javnog reda iz članka 22. stavka (a) i članka 23. stavka (a) Uredbe.

Čl.26. - Zabrana preispitivanja sadržaja sudske odluke o roditeljskoj skrbi - Također, ni pod kojim okolnostima nije dozvoljeno preispitivanje sudske odluke u pogledu sadržaja.

Čl.27. - Prekid postupka - Ako je protiv odluke čije se priznanje traži, u državi odluke izjavljen redovni pravni lijek, sud priznanja ima mogućnost prekinuti postupak priznanja.

Prema sudu EU, kao relevantan treba uzeti onaj „pravni lijek koji je po svojoj prirodi sposoban dovesti do poništaja ili izmjene odluke koja je predmet priznanja i ovrhe“, a koji po pravu države članice porijekla treba podnijeti u zakonom propisanom roku. Navedena odredba odnosi se i na postupak za utvrđivanje priznanja ili nepriznanja, te na priznanje kao prethodno pitanje.

Ako su u pitanju odluke donesene u Irskoj, takva mogućnost postoji ako je zbog podnesenog pravnog lijeka obustavljena ovrha u državi članici porijekla.

ZAHTJEV ZA IZDAVANJE POTVRDE OVRŠNOSTI

Čl.28. - Ovršive sudske odluke - Odluka o roditeljskoj odgovornosti, koja je ovršna u državi članici u kojoj je donesena (dokazuje se službenom potvrdom izdanom od strane nadležnog tijela države porijekla odluke - potvrda ovršnosti)³² i koja je dostavljena, ovršit će se u drugoj državi članici kad je, na prijedlog bilo koje zainteresirane stranke, u toj državi proglašena ovršnom (st. 1.).

St.2. prestao se primjenjivati izlaskom Ujedinjenog Kraljevstva iz EU..

Čl.29. - Mjesno nadležni sudovi - Prijedlog za proglašenje ovršnosti podnosi se sudu navedenom u popisu koji je svaka država članica temeljem čl. 68. Uredbe bila dužna dostaviti Komisiji.³³ Mjesna nadležnost utvrđuje se prema uobičajenom boravištu osobe protiv koje se traži izvršenje ili prema uobičajenom boravištu bilo kojeg djeteta na koje se zahtjev odnosi, a ako se u državi članici izvršenja ne može utvrditi nijedno od navedenih mjesta, mjesna nadležnost utvrđuje se prema mjestu izvršenja (st.2.).

Čl. 30. - Postupak - Postupak podnošenja prijedloga za proglašenje ovršnosti reguliran je pravom države članice u kojoj se ovrha traži

U predmetnom postupku sudjeluje jedino predlagatelj (čl. 31. st. 1. reč. 2. Uredbe) te je navedeni postupak jednostran (*ex parte*). Predlagatelj mora navesti adresu za primanje pismena na području nadležnosti suda kojemu podnosi prijedlog, a ako to nije propisano pravom države članice u kojoj podnosi prijedlog, mora imenovati punomoćnika za primanje pismena. Prijedlogu je potrebno priložiti isprave predviđene Uredbom (čl. 30. st. 3.).

Čl.31. - Odluka suda - Odluku o zahtjevu za proglašenjem odluke ovršnom potrebno je donijeti bez odgađanja, a prijedlog je moguće odbiti samo iz razloga propisanih odredbama čl. 23. Uredbe (taksativno navedeni razlozi od a) do g) i čl.24.Uredbe (zabrana preispitivanja

³² Stranka koja traži ovrhu odluke mora priložiti primjerak odluke koji zadovoljava uvjete za njezinu autentičnost, te potvrdu na obrascu iz Priloga II. (odluke o roditeljskoj odgovornosti), a koju na zahtjev zainteresirane stranke izdaje sud u državi porijekla odluke. Ukoliko navedene isprave nisu priložene, „sud može odrediti rok za njihovo podnošenje, prihvatiti druga odgovarajuća pismena ili, ako smatra da dodatno pojašnjenje nije potrebno, osloboditi stranku dužnosti podnošenja takve isprave“ (čl. 38 Uredbe).

³³ Popis se odnosi na stvarno nadležne sudove. Mjesno je nadležan sud mjesta uobičajenog boravišta osobe protiv koje je ovrha zatražena ili sud mjesta uobičajenog boravišta bilo kojeg djeteta na koje se zahtjev odnosi. Ako ni jedno od tih mjesta nije u državi u kojoj se ovrha traži, mjesno nadležan je sud mjesta u kojem je potrebno provesti ovrhu (čl. 29. st. 2. Uredbe).

nadležnosti). U ovoj fazi postupka sudjeluje samo stranka koja traži potvrdu ovršnosti, a osoba protiv koje se traži izvršenja niti dijete ne mogu podnositi nikakve prijedloge u vezi navedenog zahtjeva.

Čl.32. - Obavijest o odluci - Odgovarajući sudski službenik dužan je, bez odlaganja, obavijestiti predlagatelja o odluci donesenoj u skladu s postupkom države članice ovrhe. Ukoliko je odluka proglašena ovršnom, ovrha se provodi po pravilima te države članice.

Čl. 36. - Djelomično proglašenje ovršnosti - Kada je donesena sudska odluka u odnosu na više zahtjeva (na primjer: odluka o roditeljskoj odgovornosti u odnosu na troje djece), a ovrha se ne može odrediti za sve njih (na primjer: uložena je žalba koja zadržava ovrhu u odnosu na odluku o dvoje djece), sud može proglasiti ovršnim samo jedan zahtjev ili više njih. Sam predlagatelj može zahtijevati djelomično proglašenje ovršnosti odluke. Za djelomično proglašenje ovršnosti potrebna je objektivna kumulacija zahtjeva, time da je ovrha dopuštena barem u odnosu na jedan zahtjev.

Čl.33. - 35. - Postupak po pravnim lijekovima - Obje stranke mogu podnijeti **žalbu protiv odluke o zahtjevu za proglašenje ovršnosti**.

Za odlučivanje o žalbi za svaku državu članicu nadležan je sud kojega je ona odredila Komisiji. Žalba se razmatra u kontradiktornom postupku. Ako se stranka protiv koje se zahtijeva ovrhu ne upusti u postupak pred sudom koji odlučuje o žalbi koju je podnio podnositelj zahtjeva, sud zastaje s postupkom sve dok se ne dokaže da je tuženik pravodobno mogao primiti pismeno o pokretanju postupka, ili istovrijedno pismeno, tako da je mogao pripremiti svoju obranu, ili da su u tom smislu poduzete sve potrebne mjere.

Ako je pismeno o pokretanju postupka ili istovrijedno pismeno moralo biti poslano iz jedne države članice u drugu, primjenjuje se Uredba (EZ) br. 1393/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2007., a ako navedena Uredba o dostavi br. 1393/2007 nije primjenjiva, primjenjuje se Haška konvencija od 15. studenoga 1965. o dostavi u inozemstvo.

Rok za žalbu je 30 dana od dostave odluke o zahtjevu za proglašenje ovršnosti ali ako stranka protiv koje se zahtijeva ovrha nema prebivalište u državi članici u kojoj je proglašena ovršnost, nego u drugoj državi članici, rok za podnošenje žalbe je 60 dana i počinje teći od dana dostave toj stranci osobno ili u njezinu boravištu. Bez obzira na udaljenosti rok se ne može dodatno produljiti.

Nema pravnog lijeka protiv odluke kojom se odbija proglašenje ovršnosti neke odluke, a odluku donesenu povodom pravnog lijeka mogu osporavati samo stranke, a ne i treće osobe i to u postupku navedenom na popisu koji je svaka država članica dostavila Komisiji.

Sud kojemu je izjavljen pravni lijek i u prvom i u drugom stupnju, može na prijedlog stranke protiv koje se ovrha traži, prekinuti postupak ako je u državi porijekla odluke izjavljen redovni pravni lijek ili ako još nije istekao rok za izjavljivanje redovnog pravnog lijeka (st. 1. čl.35. Uredbe), a ako je odluka donesena u Irskoj bilo koji oblik pravnog lijeka raspoloživ u državi članici porijekla odluke, smatrat će se redovnim pravnim lijekom u smislu stavka 1. (st. 2. čl. 35. Uredbe).

Čl.37. do 39. - Zajedničke odredbe za postupak priznanja i ovrhe - Stranka koja osporava priznavanje odluke ili ona koja zahtijeva izdavanje potvrde ovršivosti uz zahtjev mora priložiti vjerodostojnu presliku sudske odluke i potvrdu iz čl.39. Uredbe.

Ako je sudska odluka donesena u odsustvu, naprijed navedena stranka mora uz zahtjev priložiti izvornik ili ovjerenu presliku pismena kojim se utvrđuje da je stranci koja se nije odazvala pozivu na sud dostavljeno pismeno o pokretanju postupka ili jednakovrijedno pismeno ili bilo kakvo pismeno u kojemu se navodi da je tuženik nedvosmisleno prihvatio sudska odluku (čl.37. Uredbe).

Ako pismena iz članka 37. nisu predočena, sud **može** odrediti rok za njihovu dostavu, prihvatiti jednakovrijedna pismena ili ako smatra da raspolaže dostatnim informacijama, osloboditi stranku potrebe njihova predočenja.

Sud može zatražiti i prijevod tih pismena po za to ovlaštenim osobama u jednoj od država članica (čl.38. Uredbe).

Nadležni sud ili tijelo države članice podrijetla, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, izdaje potvrdu koristeći standardni obrazac iz Priloga II. za sudske odluke o roditeljskoj odgovornosti (čl.39. Uredbe).

BRZI POSTUPAK PRIZNANJA - primjenjuje se isključivo u odnosu na odluke o održavanju osobnih odnosa (pravo na kontakte) i na odluke kojima se traži povratak nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta. Na ovaj način omogućeno je izravno priznanje i ovrha navedenih odluka.

Čl.41.- Odluke o održavanju osobnih odnosa (pravo na kontakte) - Odluka o održavanju osobnih odnosa koja je ovršna u državi članici porijekla priznat će se i ovršiti u drugoj državi članici bez potrebe za proglašenjem ovršnosti i bez mogućnosti protivljenja njezinom priznanju, uz odluku mora biti priložena potvrda o ovršnosti odluke izdana na standardiziranom obrascu iz Priloga III Uredbe koji će sud izdati samo ako je osobi koja se nije upustila u postupak pismeno kojim se pokreće postupak ili drugo dogovarajuće pismeno dostavljeno pravodobno i na način koji joj omogućuje da pripremi svoju obranu, ili joj je dostavljeno pismeno ali ne u skladu s ovim uvjetima ali je ustanovljeno da je usprkos tome osoba nedvojbeno prihvatila ovu odluku, da je svim zainteresiranim strankama pružena prilika da budu saslušane i da je djetetu pružena mogućnost da bude saslušano, osim ako bi saslušanje bilo neprikladno imajući u vidu djetetovu dob, odnosno stupanj zrelosti.

Čak i kada nacionalno pravo ne predviđa ovršnost odluka o održavanju osobnih odnosa, sud države članice porijekla odluke može je proglasiti ovršnom, bez obzira na izjavljen pravni lijek.

Ako je odluka o održavanju osobnih odnosa donesena u postupku koji u trenutku donošenja odluke ima prekogranično obilježje, potvrdu sud izdaje po službenoj dužnosti čim odluka postane ovršna, pa makar i privremeno ovršna.

U slučaju kada predmet naknadno dobije prekogranično obilježje, potvrda se izdaje na zahtjev jedne od stranaka.

Čl.42. - Odluke kojima se traži povratak nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta - Odluka donesena u državi članici kojom se nalaže povratak djeteta i koja je postala ovršna u državi članici porijekla, priznat će se i ovršiti u drugoj državi članici pod istim uvjetima navedenim u čl.41. Uredbe time da je obavezno djetetu pružena mogućnost da bude saslušano, osim ako bi saslušanje bilo neprikladno s obzirom na djetetovu dob odnosno stupanj zrelosti, strankama bila pružena mogućnost da budu saslušane i da je sud prilikom donošenja odluke razmotrio razloge i dokaze na temelju kojih je odluka donesena i dostavljena u vezi s člankom 13. HK 1980.

Ako je sud ili drugo tijelo poduzelo mjere radi zaštite djeteta nakon njegova povratka u državu uobičajenog boravišta, potvrda mora sadržavati i podatke o poduzetim mjerama, a izdaje ju sudac u državi članici porijekla odluke po službenoj dužnosti, na standardiziranom obrascu iz Priloga IV (čl. 42. st. 2. Uredbe).

Ostale odredbe

Čl. 43. Uredbe propisana je mogućnost ispravaka potvrda (Priloga III i IV) prema odredbama nacionalnog prava države članice porijekla odluke. Protiv izdavanja ovih potvrda nije moguće izjaviti pravni lijek.

Ovršni postupak provodi se prema odredbama nacionalnog prava države članice provođenja ovrhe. Dakle, svaka odluka koja je proglašena ovršnom ili je uz nju priložena odgovarajuća potvrda (samo u odnosu na odluke o održavanju osobnih odnosa ili odlukama kojima se odlučuje o povratku djeteta) biti će ovršena u državi članici u kojoj je ovrha zatražena kao da se radi o domaćoj odluci (čl. 47. Uredbe).

Sve navedeno odnosi se i na pismena koja su službeno sastavljena ili upisana u registar kao autentične isprave te na sporazume stranaka. (čl. 46. Uredbe).

Sudovi države članice izvršenja mogu utvrditi praktična rješenja za organizaciju ostvarivanja prava o održavanju osobnih odnosa sa djetetom ako takva rješenja ne postoje ili nisu adekvatna u sudskoj odluci sudova države članice porijekla, pod uvjetom da se poštuju bitni elementi te sudske odluke.

Navedena praktična rješenja prestaju se primjenjivati nakon što sudsku odluku donesu sudovi države članice koji su stvarno nadležni (čl. 48. Uredbe).

Čl.49. do. čl.52. Uredbe određuju troškove, pravo na pravnu pomoć, jamstvo ili polog te legalizaciju isprava.

SURADNJA IZMEĐU SREDIŠNJIH TIJELA U PREDMETIMA O RODITELJSKOJ ODGOVORNOSTI

Središnja tijela putem kojih države članice ostvaruju suradnju poznata su i u Haškim konvencijama te su prihvaćena kao uspješan model suradnje i u Uredbi.

Svaka država članica dužna je odrediti jedno ili više središnjih tijela za potrebe primjene Uredbe te odrediti njihovu teritorijalnu i stvarnu nadležnost.

Međutim, Priručnik za primjenu Uredbe³⁴ upućuje na dobro rješenje tog pitanja na način da se središnja tijela određena temeljem odredaba Uredbe „podudaraju s postojećim tijelima kojima je povjerena primjena odredaba HK 1980“.

Države članice dužne su obavještavati Komisiju o svim eventualnim izmjenama vezanih za postupanje organizaciju središnjeg tijela. Zadatak je Komisije osigurati dostupnost ovih informacija javnosti. Navedene informacije mogu se pronaći na internetskoj stranici “e-justice.europa.eu“.

Uredbom je propisano uključivanje središnjih tijela u “Europsku pravosudnu mrežu u građanskim i trgovačkim stvarima” i njihovo redovito sastajanje s ciljem poboljšanja primjene odredaba Uredbe (čl. 54. i čl. 58.).

RAZGRANIČENJE POLJA PRIMJENE UREDBE I HK 1996

Obzirom pravni instrumenti EU imaju prednost pred ostalim multilateralnim i bilateralnim sporazumima, Uredba od početka svoje primjene zamjenjuje sve (bilateralne i multilateralne) ugovore koje su zaključile dvije ili više država članica EU, a koji se odnose na polje primjene Uredbe (čl. 59. Uredbe), a čl. 60. Uredbe posebno navodi na koje se konvencije to odnosi.

Čl. 61. Uredbe riješeno je pitanje odnosa s HK 1996 na način da Uredba ima prednost samo onda kad su ispunjeni slijedeći uvjeti: kada dijete ima uobičajeno boravište na području države članice, a u pogledu priznanja i ovrhe odluka donesenih u jednoj državi članici na području druge države članice, čak i ako dijete ima uobičajeno boravište na području treće države koja je ugovornica HK 1996.

Kada dijete nema uobičajeno boravište u državi članici Uredba nema prednost pred HK 1996 pa je potencijalno primjenjiv čl. 6. st. 2. HK 1996 (koji normira nadležnost na temelju nazočnosti djeteta u državi ugovornici Konvencije), a ne čl. 13. Uredbe (koji također normira nadležnost na temelju nazočnosti djeteta, ali u državi članici EU).

Odluke donesene primjenom HK1996 ne podliježu tumačenju Suda EU.

³⁴ Practice Guide, bilj. 6, str. 83.

Praktični priručnik za primjenu Uredbe daje dodatna pojašnjenja odnosa uredbe I HK 1996. Posebno treba napomenuti kako će se odredbe HK 1996 o mjerodavnom pravu primjenjivati uvijek jer navedene odredbe Uredba ne sadrži.³⁵

RAZGRANIČENJE POLJA PRIMJENE UREDBE I HK 1980

Obzirom na postojanje HK 1980 i njezinu važnost u primjeni, a posebno uzimajući u obzir da su sve države članice EU ujedno i stranke HK1980, Uredba samo nadopunjuje odredbe HK 1980. Stoga Uredba ne sadrži pravni temelj za donošenje odluke kojom se nalaže ili odbija povratak nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta, već upućuje na primjenu čl. 12. i 13. HK 1980, pa i kad se radi o konkretnom predmetu koji se tiče dvije države članice EU.

(Vidjeti pojašnjenja iz ovog Priručnika u vezi čl.10. I 11. Uredbe).

Uredba Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u **bračnim sporovima** i u stvarima povezanim s **roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (preinaka)**.

Uredba Vijeća (EU) br. 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece (preinaka) - u daljnjem tekstu Uredba, biti će u primjeni od 01.08.2022. godine u svim državama članicama EU osim Danske (točka 96. Preambule).

Uredba nema značajnijih izmjena u dijelu koji se odnosi na brak.

Značajne izmjene odnose se na roditeljsku odgovornost te međunarodnu otmicu djece, a što je vidljivo već u nazivu same Uredbe.

Preambula Uredbe ima 98 točaka (Uredba Brusells IIa imala je samo 33) veći dio odnosi se na zaštitu i osigurenje zaštite prava i dobrobiti djece te se direktno poziva na čl.24.Povelje EU o temeljnim pravima i na Konvenciju UN-a o pravima djeteta od 20.studenog 1989. (točka 19 Preambule).

Uredba u Preambuli naznačuje i razloge zbog kojih se ista ne bi trebala primjenjivati na postupke koje kao takve navodi u čl.1.st.4.

Poseban značaj daje se pravu djeteta da izrazi svoje mišljenje, odnosno obvezi država članica da svakom djetetu osiguraju tu mogućnost (točka 2. Preambule).

Koliki je značaj navedenog načela pokazuje i izmjena terminologije koja je korištena u Uredbi Brusells IIa (saslušanje djeteta) obzirom je izražavanje mišljenja djetetovo pravo, a ne obaveza povezana sa posebnim pretpostavkama koje bi trebale biti zadovoljene u samom postupku

³⁵ S obzirom da BU II bis ne sadrži odredbe o mjerodavnom pravu, temeljem čl. 61. i 62. BU II bis HK 1996 nastavlja se primjenjivati u vezi s materijom koja nije uređena odredbama BU II bis. Stoga se, paralelno s odredbama BU II bis o nadležnosti i priznanju i ovrši, primjenjuju i odredbe HK 1996 o mjerodavnom pravu.

utvrđivanja mišljenja od „saslušanja“ koje u pravnom smislu implicira obavezu i određenu pravnu „strogost“.

Također, za razliku od Uredbe Brusells IIa, Uredba već u Preambuli daje detaljno objašnjenje odnosa Uredbe i Haške konvencije o građanskopravnim vidovima otmice djece iz 1980. (u daljnjem tekst HK 1980) kao i pojašnjenje odnosa sa drugim izuzetno važnim instrumentom međunarodnog privatnog prava iz područja obiteljskog prava, Haškom konvencijom o nadležnosti, mjerodvnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996.(u daljnjem tekst HK 1996).

Uredba uvodi novinu te u čl.2. definira pojam „djeteta“ kao osobu mlađu od 18 godina.

U odnosu na roditeljsku skrb značajna izmjena odnosi se na izostanak odredbe o proprogaciji nadležnosti, a predmetno se područje uređuje na način da se isto može urediti sporazumom o izboru suda (čl.10. Uredbe).

Značajnije je izmjenjen čl.15. Uredbe Brusells IIa koji su sada čl.12. i 13. (prijenos nadležnosti) U Uredbi su i privremene mjere uključujući zaštitne mjere u hitnim slučajevima koje se odnose na postupke vezane uz roditeljsku skrb razdvojene od postupaka vezanih uz razvode ili poništenje braka jer više nisu obuhvaćne Zajedničkim odredbama.

Uredba unosi i novu odredbu koja se odnosi na prethodna pitanja (čl.16.).

Osim u Preambuli, Uredba u čl.21. , uređuje pravo djeteta na izražavanje mišljenja.

Posebno poglavlje - POGLAVLJE III, posvećeno je međunarodnoj otmici djece te je time stavljen posebni naglasak na važnost ovih odredbi.

Ovim poglavljem koje obuhvaća čl.22. do čl.29., detaljno je uređen postupak u slučaju protupravno odvedenog ili zadržanog djeteta, a koji je u Uredbi Brusells IIa bio propisan čl.11.

Uredba ovim pravilima dopunjuje pravila HK1980 u odnosu na države članice, posebno postupanje središnjeg tijela i suda (rok od 6 tjedana), upućuje na alternativno rješavanje sporova, ponovno posebno propisuje pravo djeteta na izražavanje mišljenja, uređuje pravila postupka za povrat djeteta kao i izvršenje odluka kojima se nalaže povratak djeteta za koji postupak propisuje takođe rok od 6 tjedana.

Posebno detaljno uređuje pravila postupanja u slučaju kada sud odbije zahtjev za povratkom djeteta u skladu s čl.13. st.1., točkom b) I čl.13. st.2. HK1980 (čl.29.)

U odjeljku koji propisuje postupanja u vezi priznanja odluka tijela jedne države članice u drugoj državi članici dopunjene su odredbama o pismenima koja se prilažu uz zahtjev.

Bitna izmjena odnosi se na odluke povezane sa roditeljskom odgovornošću za koju nije više potrebno tražiti proglašenje ovršivosti ako je ta odluka postala ovršna u zemlji članici porijekla dok se ovakva odredba u Uredbi Brusells IIa odnosila samo na odluke o kontaktima i predaji djeteta u slučaju otmice djeteta.

Cijelo poglavlje koje se odnosi na priznanje i ovrhu pretrpjelo je preinaku ali uglavnom samo nomotehničku, odnosno preinaku u odnosu na koji način su odredbe organizirane u predmetnom poglavlju te su dijelom i dopunjene dok su sadržajne izmjene uglavnom povezane sa odlukama o roditeljskoj odgovornosti.

Dopunjene su i odredbe o suradnji u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću. Novost je Poglavlje VI - Opće odredbe koje uređuje komunikaciju među sudovima, prikupljanje i prijenos informacija, obavještanje ispitanika, neobjavlivanje informacija, jezike te Poglavlje VII - Delegirani akti.

Iz svega naprijed navedenog može se izvesti zaključak kako je ova preinaka Uredbe Brusells IIa usmjerana na proširenje i utvrđivanje međusobnog povjerenja između nadležnih tijela država članica, a sve radi ubrzanja postupaka koji se odnose na roditeljsku odgovornost i s njom povezane postupke, primarno poštujući načelo najboljeg interesa djeteta sa čime je povezano i neposredno propisivanje prava djeteta na iznošenje mišljenja kao i posebno detaljno uređenje postupaka međunarodne otmice djece.

Prekogranični postupak razvoda sukladno Uredbi Bruxelles IIa

1. Pravni temelj i izvori prava u prekograničnim postupcima razvoda u EU-u

Ugovor o funkcioniranju Europske unije pruža **pravni temelj** za sve uredbe Europske unije u području međunarodnog obiteljskog zakona.

Sukladno članku 81. stavku 1. Ugovora, Unija razvija pravosudnu suradnju u građanskim stvarima s prekograničnim implikacijama, na temelju načela uzajamnog priznavanja presuda i odluka u izvansudskim predmetima. Ta suradnja može uključivati usvajanje mjera za usklađivanje zakona i drugih propisa država članica.

Sukladno članku 81. stavku 3. „aspekti obiteljskog prava s prekograničnim implikacijama koji mogu biti predmetom akata donesenih u redovnom zakonodavnom postupku. Vijeće odlučuje jednoglasno, nakon savjetovanja s Europskim parlamentom.“

Izvori prava u prekograničnim postupcima razvoda u EU-u su:

- **Uredba Bruxelles IIa**

Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (Uredba Bruxelles IIa).

Uredba Bruxelles IIa primjenjuje se u svim državama članicama osim Danske. U bračnim stvarima uređuje pitanja nadležnosti i priznavanju sudskih odluka o razvodu braka, zakonskoj rastavi ili poništaju brakau pitanjima.

- **Uredba Rim III**

Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenljivog na razvod braka i zakonsku rastavu (Uredba Rim III).

Uredba Rim III trenutano se primjenjuje u 17 država članica Europske unije. Republika Hrvatska i Republika Češka ne primjenjuju mehanizam pojačane suradnje

- **Međunarodni sporazumi**

Primjerice, sporazum između bivše Jugoslavije i bivše Čehoslovačke o o uređenju pravnih odnosa u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima (Beograd, 20. siječnja 1964.).

Bilateralni ugovori primjenjuju se samo u pitanjima koja nisu uređena pravom Europske unije (npr. sukob zakona u slučaju država članica u kojima se ne provodi Uredba Rim III).

- **Zakonski propisi u nacionalnom međunarodnom privatnom pravu**

Primjenjuju se samo u stvarima koje nisu uređene uredbama Europske unije ili međunarodnim ugovorima.

Postupovni koraci u prekograničnim postupcima razvoda

- **Nadležnost:** sudovi primjenjuju Uredbu Bruxelles IIa
- **Primjenjivo pravo:** sudovi primjenjuju ili Uredbu Rim III ili međunarodne ugovore ili propise iz međunarodnog privatnog prava
- **Priznavanje sudskih odluka:** sudovi primjenjuju Uredbu Bruxelles IIa

2. Područje primjene Uredbe Bruxelles IIa

Vremensko područje primjene

U pravilu, Uredba se primjenjuje od 1. ožujka 2005. (vidi članak 72.) ili od pristupanja nove države članice Europskoj uniji.

Zemljopisno područje primjene

Uredba se primjenjuje u svim državama članicama Europske unije osim Danske (vidi uvodnu izjavu 31.)

Materijalno područje primjene

U bračnim stvarima, Uredba se primjenjuje na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka. Ne sadrži definicije pojmova kao što su „brak“ ili „bračni drug“. Kad je riječ o o razvodu braka, zakonskoj rastavi ili poništaju braka, Uredba se primjenjuje samo na raskid bračne veze i ne bi se trebala baviti pitanjima kao što su razlozi razvoda, posljedice braka na imovinska pitanja ili bilo koje druge pomoćne mjere.

Sudska praksa: C-294/15 Micolajczyk³⁶

(Tužba za poništaj braka koju podnese treća osoba nakon smrti jednog od bračnih drugova)

³⁶ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=184506&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=2143070>

Presuda:

Uredbu Bruxelles IIa treba tumačiti na način da je tužba za poništaj braka koju podnese treća osoba nakon smrti jednog od bračnih drugova obuhvaćena područjem primjene Uredbe.

Petu i šestu alineju članka 3., stavka 1. Uredbe Bruxelles IIa treba tumačiti na način da se osoba koja nije jedan od bračnih drugova, a koja podnese tužbu za poništaj braka, ne može pozvati na temelje nadležnosti predviđene tim odredbama.

3. Pravila o nadležnosti

a) Opća nadležnost – članak 3.

U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica

(a) na čijem području:

- *bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili*
- *su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili*
- *protustranka ima uobičajeno boravište, ili*
- *u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili*
- *stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka, ili*
- *stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin države članice o kojoj je riječ ili, u slučaju da je riječ o Velikoj Britaniji ili Irskoj, tamo imao svoj „domicile”;*

(b) prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema „domicile” oba bračna druga

Komentar:

Iako pravila u članku 3. daju više mogućnosti u pogledu nadležnosti (sedam različitih povezujućih čimbenika), Uredba ne dopušta izrijekom izbor nadležnog suda. Pravila o nadležnosti su alternativna, odnosno, ako je ispunjeno više kriterija, stranka koja pokreće postupak može izabrati jedan koji će se primjenjivati.

Pravila o nadležnosti uglavnom se temelje na uobičajenom boravištu bračnih drugova ili njihovom državljanstvu. Povezujući čimbenici nisu hijerarhijski uređeni.

Sudska praksa: C-168/08 Hadadi (Hadady)³⁷

(Nadležnost u stvarima povezanim sa razvodom: Relevantni povezujući čimbenici i moguće pojavljivanje više čimbenika: uobičajeno boravište u odnosu na državljanstvo)

Presuda:

Ako bračni drugovi oboje imaju državljanstvo iste dvije države članice, člankom 3. stavkom 1. točkom (b) Uredbe Bruxelles IIa isključuje se odbacivanje nadležnosti sudova jedne od tih država članica zato što tužitelj ne dokazuje druge povezanosti s tom državom. Suprotno tome, sudovi onih država članica čiji su bračni drugovi državljanji nadležni su na temelju te odredbe, a bračni drugovi mogu pokrenuti postupak pred sudom države članice koju odaberu.

b) Isključiva priroda nadležnosti - članak 6.

Protiv bračnog druga koji:

(a) ima uobičajeno boravište na području države članice; ili

(b) je državljanin neke države članice, ili, u slučaju Velike Britanije i Irske, ima „domicile” na državnom području jedne od navedenih država članica, može biti pokrenut postupak u drugoj državi članici samo u skladu s člancima 3., 4. i 5.

³⁷ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=8504905>

c) Supsidijarna nadležnost – članak 7.

1. *Ako nijedan sud neke države članice nije nadležan u skladu s člancima 3., 4. i 5., nadležnost se utvrđuje, u svakoj državi članici, u skladu s pravom države članice o kojoj je riječ.*
2. *Protiv protustranke koja nema uobičajeno boravište i nije državljanin države članice niti, u slučaju Velike Britanije i Irske, ima „domicile” na državnom području jedne od tih dviju država članica, svaki se državljanin države članice koji ima uobičajeno boravište na državnom području druge države članice, može, kao i državljani te države članice, pozivati na propise o nadležnosti koji se primjenjuju u toj državi.*

Komentar:

Pravila u člancima 6. i 7. isključuju primjenu nacionalnih pravila o nadležnosti ako protustranka ima uobičajeno boravište u nekoj državi članici ili je državljanin neke države članice. Osim toga, nacionalna pravila o nadležnosti primjenjuju se ako i samo ako nijedan sud u bilo kojoj državi članici nema nadležnost sukladno člancima 3. i 6. Uredbe Bruxelles IIa.

Sudska praksa: C-68/07 Sundenlind Lopez³⁸

(Nadležnost za razvod: Protustranka koja nije državljanin države članice ili nema boravište u državi članici. Nacionalna pravila o pretjeranoj nadležnosti)

Presuda

Članke 6. i 7. Uredbe Bruxelles IIa treba tumačiti tako da, ako u postupcima razvoda protustranka nema uobičajeno boravište u nekoj državi članici ili nije državljanin neke države članice, sudovi te države članice ne mogu svoju nadležnost u postupku temeljiti na nacionalnom pravu ako sudovi druge države članice imaju nadležnost sukladno članku 3. te Uredbe.

³⁸ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=70753&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=5899712>

4. Pokretanje postupka pred sudom

Pokretanje postupka pred sudom - Članak 16.

1. *Smatra se da je pred sudom pokrenut postupak:*

(a) *u trenutku u kojemu je pismo kojim se pokreće postupak, ili jednakovrijedno pismo, predano sudu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nije nakon toga propustila poduzeti radnje koje je morala poduzeti u vezi s dostavom pisma protustranci;*

ili

(b) *ako pismo mora biti dostavljeno prije njegova podnošenja sudu, u trenutku u kojemu ga je primilo tijelo ovlašteno za dostavu, pod uvjetom da osoba koja pokreće postupak nije nakon toga propustila poduzeti radnje koje je morala poduzeti kako bi pismo bilo predano sudu.*

Komentar:

Budući da Uredba uključuje cijeli niz povezujućih čimbenika za određivanje nadležnosti što dovodi do situacija u kojima bračni drugovi pokreću postupke pred različitim sudovima u državama članicama za koje smatraju da bi im bili skloniji, od ključne su važnosti pravila o pokretanju postupka pred sudom. Članak 16. i članak 19. (litispendencija i paralelni postupci) daju odgovor na pitanje kada je pokrenut postupak pred sudom i koje korake sudovi moraju poduzeti ako je postupak koji se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka između istih stranaka pokrenut pred sudovima različitih država članica. U tom slučaju sud pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje, po službenoj dužnosti, dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije.

Sudska praksa: C-173/16 M.H. protiv M.H³⁹

(Nadležnost u bračnim stvarima: članak 16, stavak 1., točka (a) — Utvrđivanje trenutka kad je pokrenut postupak pred sudom. Pojam „trenut[ak] u kojemu je pismo kojim se pokreće postupak, ili jednakovrijedno pismo, predano sudu“)

³⁹ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=181565&text=&dir=&doclang=EN&part=1&occ=first&mode=DOC&pageIndex=0&cid=5901634>

Presuda:

Članak 16. stavak 1. točku (a) Uredbe Bruxelles IIa treba tumačiti na način da je „trenutak u kojemu je pismeno kojim se pokreće postupak, ili jednakovrijedno pismeno, predano sudu”, u smislu te odredbe, trenutak predaje pismena predmetnom sudu, čak i ako on sâm odmah ne pokrene postupak prema nacionalnom pravu.

5. Priznavanje sudske odluke**Priznavanje sudske odluke – Članak 21.**

1. *Sudska odluka donesena u državi članici priznaje se u drugim državama članicama bez potrebe bilo kakvog posebnog postupka.*
2. *Ne dovodeći u pitanje stavak 3., posebno nije potreban nikakav poseban postupak za ažuriranje registra o građanskom stanju države članice na temelju sudske odluke koja se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka koja je donesena u drugoj državi članici, a protiv koje nije moguće korištenje nikakvog pravnog lijeka u skladu s pravom te države članice.*
3. *Ne dovodeći u pitanje dio 4. ovog poglavlja, svaka zainteresirana stranka može, u skladu s postupkom iz dijela 2. ovog poglavlja, zatražiti donošenje odluke o priznavanju ili nepriznavanju sudske odluke. Mjesna nadležnost suda koji se nalazi na popisu koji Komisiji dostavlja svaka država članica u skladu s člankom 68. utvrđuje se nacionalnim pravom države članice u kojoj je započet postupak za priznavanje ili nepriznavanje sudske odluke.*
4. *Ako je priznavanje sudske odluke pred sudom neke države članice postavljeno kao prethodno pitanje, o njemu odlučuje taj sud.*

Razlozi nepriznavanja sudskih odluka koje se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka – Članak 22.

Sudska odluka koja se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka ne priznaje se:

- (a) *ako je takvo priznavanje očito u suprotnosti s javnim redom u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje;*

- (b) *ako je donesena u odsustvu protustranke, ako protustranci nije dostavljeno pismo o pokretanju postupka ili jednakovrijedno pismo pravodobno da bi mogla pripremiti svoju obranu, osim ako je utvrđeno da je protustranka nedvosmisleno prihvatila sudsku odluku;*
- (c) *ako je nepomirljiva sa sudskom odlukom donesenom u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje; ili*
- (d) *ako je nepomirljiva s prethodnom sudskom odlukom donesenom u drugoj državi članici ili državi nečlanici, između istih stranaka, ako ta prethodna sudska odluka ispunjava uvjete potrebne za priznavanje u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje.*

Komentar:

Priznavanje sudskih odluka koje se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka u Europskoj uniji sukladno Uredbi Bruxelles IIa trebalo bi biti gotovo automatsko – nije potreban nikakav poseban postupak. Isto vrijedi i za ažuriranje registra o građanskom stanju države članice. Ograničen je broj razloga za nepriznavanje sudskih odluka u tom smislu, primjerice: a) klauzula o javnom redu, b) minimalna postupovna jamstva, c) nepomirljivost sa sudskom odlukom donesenom u prethodnom postupku stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje i d) nepomirljivost s prethodnom stranom sudskom odlukom u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje.

Uredba (EU) 2016/1191 o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjevâ za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji

1. Primjenjivost i svrha Uredbe

Uredba (EU) 2016/1191 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o promicanju slobodnog kretanja građana pojednostavnjenjem zahtjevâ za predočavanje određenih javnih isprava u Europskoj uniji i o izmjeni Uredbe (EU) br. 1024/2012 **primjenjuje se od 16. veljače 2019.**

2. Područje primjene Uredbe

Ova se Uredba primjenjuje na javne isprave koje su izdala tijela jedne države članice u skladu s njezinim nacionalnim pravom, koje se moraju predočiti tijelima druge države članice, i čija je glavna svrha utvrditi jednu ili više sljedećih činjenica:

- (a) rođenje;
- (b) činjenicu da je osoba živa;
- (c) smrt;
- (d) ime;
- (e) sklapanje braka, uključujući sposobnost za sklapanje braka i bračno stanje;
- (f) razvod, zakonsku rastavu ili poništenje braka;
- (g) registrirano partnerstvo, uključujući sposobnost za sklapanje registriranog partnerstva i status registriranog partnerstva;
- (h) razvrgnuće registriranog partnerstva, zakonsku rastavu ili poništenje registriranog partnerstva;
- (i) roditeljstvo;
- (j) posvojenje;
- (k) (a) prebivalište i/ili boravište;
- (l) državljanstvo;

- (m) nepostojanje kaznene evidencije, pod uvjetom da su javne isprave koje se odnose na tu činjenicu građaninu Unije izdala tijela države članice čiji je taj građanin državljanin.

Osim toga, Uredba se primjenjuje i na javne isprave čije se predočavanje može zahtijevati od građana Unije koji borave u državi članici čiji nisu državljani ako ti građani žele glasati ili biti birani na izborima za Europski parlament ili na lokalnim izborima u državi članici u kojoj imaju boravište.

3. Trendovi u pogledu slobodnog optjecaja javnih isprava u Europskoj uniji

Uredba unosi promjene u smislu slobodnog optjecaja javnih isprava u Europskoj uniji, i to u dva smjera: a) izuzećem od legalizacije ili slične formalnosti, b) uspostavom višejezičnih standardnih obrazaca.

a) Izuzeće od legalizacije ili slične formalnosti

Uredba ukida potrebu za dodatnom provjerom vjerodostojnosti (tzv. nadovjera) isprava, uključujući i klauzulu o apostilu sukladno Konvenciji o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava (tzv. Haška konvencija o apostilu). Javne isprave izdane u jednoj državi članici Europske unije, uključujući i njihove (prve) ovjerene preslike ili elektroničke verzije trebaju biti u slobodnom optjecaju u Europskoj uniji bez potrebe za dodatnom provjerom.

S druge strane, Uredba ne ukida ili zabranjuje provjeru vjerodostojnosti klauzulom o apostilu. Na zahtjev, moguće je i dalje provjeravati vjerodostojnost isprava o upisu u registar i ostalih isprava. Administrativna tijela država članica javnost trebaju obavijestiti u kojim slučajevima nije potrebno provjeravati vjerodostojnost javnih isprava.

Napomena: Isprave koje izdaju privatne osobe trebalo bi, zbog njihove različite pravne prirode, isključiti iz područja primjene Uredbe.

b) Uspostava višejezičnih standardnih obrazaca

Uredba uvodi višejezične standardne obrasce za najčešće vrste javnih isprava. Njima se nastoje smanjiti potrebe za službenim prijevodima javnih isprava, kao i troškovi prijevoda. Višejezični standardni obrasci ne izdaju se automatski, nego samo na zahtjev ovlaštene osobe. U pravilu, tijelo koje je izdalo javnu ispravu prilaže standardni obrazac ispravi. Na njemu se navodi datum izdavanja i potpis te žig ili pečat tijela koje ga je izdalo.

Namjena višejezičnih standardnih obrazaca trebala bi biti olakšavanje prevođenja javnih isprava kojima su priloženi u uobičajenim situacijama. Obrasci sadrže samo osnovne podatke iz isprave. Međutim, za određeni broj javnih isprava čiji se sadržaj ne može odgovarajuće odraziti u višejezičnom standardnom obrascu, kao što su određene kategorije sudskih odluka, i dalje

će se trebati priložiti potpuni službeni prijevod isprave, osim u slučaju ukidanja potrebe za prevođenjem drugim zakonskim propisom (npr. sudske odluke o razvodu sukladno Uredbi (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću).

U slučaju stranih isprava o upisu u registar koje, osim osnovnih informacija, sadrže i ostale odjeljke s napomenama ili drugim tekstom kojim se utvrđuju određene činjenice koje imaju utjecaj na sudski postupak, potrebno je priložiti ili službeni prijevod cijelog dokumenta ili barem onog dijela koji nije obuhvaćen višejezičnim obrascem.

Države članice same određuju kategorije javnih isprava za koje se izdaje višejezični obrazac. U pravilu, to su javne isprave za koje postoji standardizirani obrazac.

Višejezični standardni obrasci mogu se koristiti samo u drugoj državi članici i moraju se priložiti isključivo s javnom ispravom kojoj su priloženi.

Ako država članica dopušta predočavanje ovjerene preslike javne isprave umjesto izvornika, tijela te države članice prihvaćaju ovjerenu presliku izrađenu u državi članici u kojoj je izdana javna isprava.

Primjerci višejezičnih standardnih obrazaca nalaze se u prilogu uredbe o javnim ispravama. Uz obrasce se prilaže i višejezični glosar standardnih naziva stavki. Prijevod stranog dokumenta korištenjem obrasca mora biti na službeni jezik (odnosno, jedan od službenih jezika) države na čijem se teritoriju predočava isprava.

4. Razmjena informacija i suradnja između država članica

Ako tijela države članice u kojoj je javna isprava ili njezina ovjerena preslika predočena osnovano sumnjaju u vjerodostojnost te javne isprave ili njezine ovjerene preslike, komuniciraju i savjetuju se putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta („sustav IMI“).

Zuzana Fišerová

Zuzana Fišerová direktorica je Međunarodnog odjela za građanske stvari Ministarstva pravosuđa Republike Češke. Diplomirala je na Pravnom i Filozofskom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu. Od 2005. godine izvršava više funkcije u Ministarstvu pravosuđa Republike Češke. U siječnju 2012. godine imenovana je ravnateljicom Uprave za međunarodne odnose. Od 2015. godine vodi Međunarodni odjel za građanske stvari. Zastupa Republiku Češku u različitim organizacijama i odborima (Odbor za građansko pravo Vijeća Europske unije, Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima, Odbor za pravosudnu suradnju Vijeća Europe, Upravni odbor Akademije za europsko pravo, Haška konferencija za međunarodno privatno pravo, itd.). Ima bogato iskustvo u poučavanju na temu međunarodnog privatnog prava (posebice obiteljsko pravo) i prekogranične pravosudne suradnje u građanskim i trgovačkim stvarima. Redovito predaje sucima u okviru Pravosudne akademije Republike Češke te Pravosudne akademije Republike Slovačke. Također često sudjeluje na konferencijama i seminarima u organizaciji Češke odvjetničke komore ili Češke javnobilježničke komore. Ima iskustvo kao predavačica za EJTN te za Akademiju za europsko pravo (ERA). Naposljetku je važno reći da predaje međunarodno privatno pravo na Pravnom fakultetu Karlova sveučilišta u Pragu.

Tijana Kokić

Tijana Kokić radi kao sutkinja na Općinskom građanskom sudu u Zagrebu od 1998. godine, od 2010. godine kao sutkinja za predmete iz obiteljskog prava, a zatim kao predsjednica Obiteljskog odjela. Od 2017. godine kontaktna je točka Europske pravosudne mreže za Hrvatsku u obiteljskim stvarima, a od 2019. godine je kontakt sudac za suradnju u okviru Međunarodne haške mreže sudaca. Diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i ima bogato iskustvo u programima koji se odnose na obiteljsko pravo na nacionalnoj i međunarodnoj razini.

CEELI Institut (www.ceeliinstitute.org)

CEELI Institut nezavisna je i neprofitna organizacija sa sjedištem u Pragu, posvećena organizaciji stručnih osposobljavanja i usavršavanja za pravne stručnjake. U dva desetljeća postojanja CEELI Instituta, više od 10 000 sudaca, tužitelja i odvjetnika iz više od 50 zemalja sudjelovalo je u osposobljavanjima s različitim temama — od učinkovitosti suda i istraživanja za borbu protiv korupcije do sudačke etike i ljudskih prava. CEELI Institut organizirao je programe u zemljama EU-a uključujući zemlje Središnje i Istočne Europe, zemlje bivšeg Sovjetskog Saveza, Bliskog istoka, Sjeverne Afrike i Južne Azije.

Udruga hrvatskih sudaca

UHS osnovana je 1991. godine i jedina je udruga sudaca u Hrvatskoj. Broji 1185 sudaca članova koji su podijeljeni u 21 ogranak. Ciljevi udruge uključuju promicanje ustavnosti i zakonitosti kao najvažnijih pravnih i etičkih vrijednosti, zaštitu nezavisnosti sudstva, dostojanstva sudaca i sudske djelatnosti, promicanje profesionalnih interesa i unapređenje stručnog osposobljavanja sudaca.

Ovaj je program financiran
iz programa Pravosuđe Europske unije
za razdoblje 2014.-2020.

CEELI Institute

Villa Grébovka

Havlíčkovy Sady 58

120 00 Prague

Czech Republic

www.ceeliinstitute.org

office@ceeli.eu